

Utlåtande 2010:26 RIII (Dnr 311-2636/2009, 315-1065/2008, 316-1118/2007)

Översiktsplan för Stockholms stad – Promenadstaden

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Översiktsplan för Stockholms stad – Promenadstaden antas, *bilaga 2-6*.
2. Stadsbyggnadsnämnden ges i uppdrag att i samverkan med andra berörda parter göra en översyn av byggnadsordningen och föreslå i vilken utsträckning den bör bearbetas och vilken status en reviderad byggnadsordning bör få i förhållande till andra styrdokument.
3. Stadsbyggnadsnämnden och trafik- och renhållningsnämnden ges i uppdrag att i samverkan med andra berörda parter utveckla parkprogrammet och ta fram metoder för planering och utveckling av parker och grönområden med fokus på hur fler stockholmare ska få möjlighet att utnyttja stadens gröna miljöer.
4. Energiplan för Stockholm godkänns, *bilaga 7*.
5. Stadsbyggnadsnämnden ges i uppdrag att arbeta fram en ny energiplan för Stockholm med anledning av antagande av översiktsplanen, den regionala utvecklingsplanen, Stockholms stads miljöprogram samt stadens signering av Covenant of Mayors-avtalet.
6. Stockholms stads riktlinjer för bostadsförsörjning godkänns, *bilaga 8*.

Föredragande borgarrådet Kristina Alvendal anför följande.

Ärendet

Alla kommuner ska enligt plan- och bygglagen ha en översiktsplan som omfattar hela kommunens yta. Översiktsplanens syfte är att ge vägledning och stöd i

beslut om användningen av mark- och vattenområden samt hur den byggda miljön ska utvecklas och bevaras. Stadsbyggnadsnämnden föreslår att stadens långsiktiga strategier för stadsbyggandet ska vara att stärka centrala Stockholm, att satsa på tyngdpunkter, att koppla samman stadens delar och att främja en levande stadsmiljö i hela staden. Energiplan för Stockholm och Stockholms stads riktlinjer för bostadsförsörjningen är underställda översiktsplanen och ett antagande föreslås samtidigt.

Beredning

Ärendet har beretts av stadsbyggnadsnämnden och remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsbyggnadsnämnden anser att utställningsförslaget till ny översiktsplan tillsammans med de revideringar som föreslås ska utgöra förslaget till ny översiktsplan för Stockholm. Nämnden framhåller att stadens långsiktiga strategier för stadsbyggandet ska vara att stärka centrala Stockholm, att satsa på tyngdpunkter, att koppla samman stadens delar och att främja en levande stadsmiljö i hela staden.

Stadsledningskontoret kan konstatera att det är relativt få förändringar som gjorts i stadsbyggnadsnämndens slutliga förslag till översiktsplan jämfört med samrådsförslaget när det gäller avsnittet planeringsinriktningar och fokusområden. Analyserna är fortsatt generellt av hög kvalitet och beskriver de olika fokusområdenas problem och utmaningar på ett bra sätt.

Mina synpunkter

Stockholm är en unik stad. Ingen annan stad har samma kombination av vatten och grönska, gammalt och nytt. Stockholms struktur, skärgårdslandskapet, att staden är byggd på öar skapar den speciella känslan där vattnet hela tiden är närvarande. Detta ger Stockholm fantastiska skönhetsvärden men också speciella utmaningar med att knyta samman stadens delar. Stockholm har en topografi där höjder och lägre partier avlöser varandra med ett på många platser dramatiskt resultat. Detta har givit staden det speciella uttrycket med högt belägna kyrkor som skymtar överallt i siluetten, men också högt belägna parker med unika utblickar. Sammantaget ger detta en stad vars historia måste vårdas samtidigt som den tillåts att utvecklas på ett klokt sätt.

Nu står Stockholm inför en historisk möjlighet att växa. Stadens invånarantal är det högsta hittills i historien och det fortsätter att öka kraftigt under de kommande decennierna. För att möta denna utveckling och planera för framti-

den krävs en ny översiktsplan som stämmer överens med intentionerna i Vision 2030, Stockholms samlade vision för hållbar tillväxt och utveckling.

Föreliggande förslag till ny översiktsplan för Stockholm introducerar visionen om promenadstaden, där fokus ligger på att utveckla och bygga vidare på de kvaliteter som den nära, trygga och miljövänliga staden ger. Detta innebär att fler stadsmiljöer ska tillskapas som bygger vidare på innerstaden men leder långt utanför tullarna. Samtidigt ska tyngdpunkter och samband mellan stadens delar aktivera de delar av ytterstaden som har en stor outnyttjad potential. Stadens grönområden ska utvecklas så att fler stockholmare kan njuta av dem och nya parker ska skapas. Stockholmarens kärlek till sin stad ska vara vägledande i stadens utveckling.

Stockholm grundades 1252. Efter detta har staden vuxit, först oreglerat och sedan reglerat över till en början Helgeandsholmen och Stadsholmen, nuvarande Gamla Stan. Efter att staden utvecklats och växt ut på malmarna påbörjades 1634 ett omfattande regleringsarbete som kom att utplåna de skjul som uppförts och istället skapa en rätvinklig stadsplan. Den första planen utarbetades av överståthållaren Clas Fleming. Det var då Drottninggatan och Regeringsgatan drogs ut som två huvudaxlar. På ett mycket elegant sätt strålar alla gator ut från Slottet. Samma sak gäller än idag. Staden har på så sätt växt och levt i Flemings plan i snart 400 år.

Nästa stora steg för stadens utveckling var juristen Albert Lindhagens plan från 1866. Lindhagen skapade den första moderna stadsplanen med utrymme för intensiv trafik, sanitära anläggningar och nya stadsdelar. Från Lindhagen har vi bl.a. Karlaplan, Valhallavägen och Ringvägen. När Lindhagens plan snart fyller 150 år kan vi konstatera att staden fortfarande breder ut sig i denna plan och att den på intet sätt förlorat sin aktualitet. Både Flemings och Lindhagens planer bygger på idén om den klassiska staden. Brottet mot detta kom på 1930-talet med modernismens intåg.

Tongivande i Stockholm blev stadplanedirektören Sven Markelius som 1952 presenterade Generalplan för Stockholm. Resultatet av denna Markelius plan ser vi genom förortsbyggandet, tunnelbanan och bilens triumfatoriska intåg i planeringen. Markelius Cityplan genomfördes till stora delar och Flemings Norrmalm fick maka på sig. Totalt revs 750 fastigheter under knappt 30 år. Idag har Markelius plan ungefär 50 år på nacken och redan behövs någonting nytt. Idén om den täta staden har återkommit på bred front och idag vet vi att den är mest miljövänlig och uppfattas som både mest trygg och attraktiv.

I de båda föregående översiktsplanerna ÖP 90 och ÖP 99 ifrågasätts modernismens stadsplanedoktrin. I föreliggande förslag till översiktsplan presen-

teras en helt ny vision för framtidens Stockholm. Med denna plan återgår staden till att planera för en promenadstad där närhet och attraktivitet står i fokus. I förslaget till översiktsplan redovisas utmaningar och visioner för stadsbygget. För att betona helhetsperspektivet bör det bredare begreppet stadsutvecklingsstrategi användas istället för stadsbyggnadsstrategi. Det åligger också alla nämnder och bolag i staden att i sin verksamhetsplanering beakta målen och prioriteringarna i Översiktsplanen. De nio fokusområden som pekas ut i denna utvecklingsstrategi är:

- Stockholm som staden på vattnet
- Ett starkt näringsliv och utbildningssystem
- En socialt sammanhållen och levande stad
- Idrott, rekreation och attraktiva grönområden
- Ett modernt transportsystem och hållbart resande
- Bostadsförsörjning i en växande stad
- Nya energilösningar och tekniska försörjningssystem
- En stad rik på upplevelser och kulturhistoriska värden
- Miljö, hälsa och säkerhet i en tät storstad

Översiktsplaneförslaget pekar också ut fyra stadsutvecklingsstrategier för ett tätare och mer sammankopplat Stockholm. Dessa strategier är följande:

- Fortsätt att stärka centrala Stockholm
- Satsa på attraktiva tyngdpunkter
- Koppla samman stadens delar
- Främja en levande stadsmiljö i hela staden

Promenadstaden slutar i framtiden inte vid de historiska tullarna utan sträcker sig långt ut i ytterstaden och aktiverar hela Stockholm. En kvartersstruktur ska utvecklas över hela Stockholm för att skapa fler attraktiva stadsmiljöer samtidigt som tidstypisk bebyggelse värnas. I ytterstaden pekas nio tyngdpunkter ut för att markera var det passar med ett mer koncentrerat stadsliv. De värden som finns i dessa punkter i form av butiker, bostäder och närhet till natur kan här utvecklas och genom en klok planering bidra till större trivsel och mer liv. Att staden bättre hänger samman underlättar också möten mellan oss människor. I en stad som byggs för större närhet är förutsättningarna för en attraktiv kollektivtrafik gynnsamma. Den nära staden erbjuder vidare en spännande och rik vardagsmiljö som många människor uppskattar. Den blandning av funktio-

ner som kännetecknar den nära staden bidrar också till en levande, trygg och integrerad miljö.

Stadens gaturum ska ge förutsättningar för det myllrande stadsliv som förknippas med en storstad som Stockholm. I såväl inner- som ytterstaden ska bottenvåningarna innehålla butiker, kaféer, restauranger, kulturverksamheter och andra serviceinrättningar med kontor och bostäder på de övre våningarna. Gaturummet ska ge utrymme för flanerande stockholmare, men också medge trafik som bidrar till stadens liv och puls. Ett livskraftigt kultur- och nöjesliv är en viktig del i att skapa den dynamik som behövs för att nya stadsdelar ska etablera sig och växa ihop med andra delar av staden. Promenadstadens täta form ger ett gatuliv som skapar förutsättningar för nya kulturverksamheter att etablera sig och kunna växa. I stadens budget för 2010 framgår att kultur- nämnden ska samarbeta med stadsbyggnadsnämnden, fastighetsnämnden och exploateringsnämnden i arbetet med att förverkliga översiktsplanen, så att kulturverksamheter, såväl offentligt finansierade som privat, ska komplettera andra delar av stadsutvecklingen.

Mångfalden är en del av storstaden, därför bör stadens alla delar präglas av en egen identitet och särprägel. Således måste det finnas en god blandning av olika upplåtelseformer och en variation inom bebyggelsen. Stadsplaneringen bör bidra till en bättre integration och en större trygghet i staden genom att länka samman olika stadsdelar. I översiktsplanen pekas därför samband, tyngdpunkter och stadsutvecklingsområden ut.

Stockholms byggnadsordning utgör ett planeringsunderlag till den nya översiktsplanen. Stadsbyggnadsnämnden får i uppdrag att i samverkan med andra berörda parter göra en översyn av byggnadsordningen och föreslå i vilken utsträckning den bör bearbetas och vilken status en reviderad byggnadsordning bör få i förhållande till andra styrdokument. I översynsarbetet förutsätts ett nära samarbete med bl.a. Stadsmuseet.

Stockholms parker är världsunika och parkplaneringen har historiskt sett skapat mycket fina gröna rum som prisats internationellt. I en växande stad är det nu dags att ta nästa steg och säkra fler och bättre parker för framtiden. Avstånden till parker ska inte öka. Trots att fler kommer att vara stockholmare i framtiden och bostadsbyggandet kommer att fortgå ska det inte bli längre från bostad till park. De 300 meter som den absoluta majoriteten av de boende i Stockholm har till en park ska bibehållas i en tätare stad. Med en växande befolkning ökar trycket på parkerna när fler ska använda dem. För att möta denna utveckling och slå vakt om stadens gröna profil får stadsbyggnadsnämnden och trafik- och renhållningsnämnden i uppdrag att i samverkan med andra berörda parter särskilt arbeta med hur stadens grönska och parker kan utveck-

las samtidigt med en kraftig befolkningsökning och nybyggande. Parkprogrammet bör utvecklas med nya metoder för planering och utveckling av parker och grönområden. Nya parker ska anläggas som en naturlig del av nya stadsutvecklingsområden. Det innebär att platser som tidigare haft karaktär av slymark i framtiden kommer att behöva rustas upp och förädlas till riktiga parker som är tillgängliga för stockholmarna. Ytor som idag uppfattas som halvprivata ska tydligare avgränsas som antingen enskild eller offentlig mark. På detta sätt tillgängliggörs platser som idag används i mycket liten skala och parkmarken stärks.

Stockholms stads energiplan är underordnad översiktsplanen och föreslås att godkännas samt därefter genom uppdrag till stadsbyggnadsnämnden för framtiden revideras i enlighet med RUFSS 2010, Stockholms stads miljöprogram och åtagandena i anslutning till Covenant of Mayors.

I samband med budget för 2007, 2008, 2009 och 2010 har kommunfullmäktige beslutat att gällande riktlinjer för bostadsförsörjning, antagna 2005, ska anses gällande till dess att den nya översiktsplanen antagits. I samband med antagandet av föreliggande översiktsplan föreslås således att de av stadsbyggnadskontoret och exploateringskontoret framtagna riktlinjerna antas.

Med föreliggande förslag till översiktsplan återgår Stockholm i Flemings och Lindhagens anda till att planera staden efter en klassisk, organisk modell där kvarter läggs till kvarter. Översiktsplanen skapar förutsättningar för staden att växa samtidigt som historiska värden och parkmark värnas. Dagens Stockholm har planerats av föregående generationer, far- och morföräldrar och föräldrar. Idag dras riktlinjerna upp för hur barnens och barnbarnens stad ska se ut och fungera. Det är med den tidshorizonten som Stockholms nya översiktsplan har utarbetats och det är med det perspektivet som staden ska växa vidare.

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Godkänt utställningsförslag
3. Plankarta
4. Bilaga. Miljökonsekvensbeskrivning, Riksintressen enligt miljöbalken, Redovisning av miljö- och riskfaktorer
5. Samrådsredogörelse
6. Utställningsutlåtande
7. Energiplan för Stockholm
8. Stockholms stads riktlinjer för bostadsförsörjning

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarrådet *Carin Jämtin* (s) enligt följande.

Jag föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta följande.

1. Avslå förslaget till utlåtande.
2. I huvudsak bifalla stadsbyggnadskontorets förslag till Översiktsplan för Stockholm.
3. Det markområde som idag upptas av Bromma flygplats bör utvecklas till ett område för bostäder, fritid och rekreation, samt utveckling av transportsystemet i Västerort.
4. Stadsbyggnadsnämnden ges i uppdrag att i samverkan med andra berörda parter göra en översyn av byggnadsordningen och föreslå i vilken utsträckning den bör bearbetas och vilken status en reviderad byggnadsordning bör få i förhållande till andra styrdokument.
5. Stadsbyggnadsnämnden och trafik- och renhållningsnämnden ges i uppdrag att i samverkan med andra berörda parter utveckla parkprogrammet och ta fram metoder för planering, drift och utveckling av parker och grönområden med fokus på hur fler stockholmare ska få möjlighet att utnyttja stadens gröna miljöer, hur de ska hållas attraktiva och hur den biologiska mångfalden ska värnas.
6. Energiplan för Stockholm godkänns, *bilaga 7*.
7. Stadsbyggnadsnämnden ges i uppdrag att arbeta fram en ny energiplan för Stockholm utifrån aktuella målsättningar och visionsdokument.
8. Därutöver anföras följande.

Vi anser att det är av stor vikt att det finns en grundläggande samsyn kring stadens långsiktiga utveckling. Det är därför tråkigt att den borgerliga majoriteten inte har tagit tillvara det ansträngningar stadsbyggnadskontoret har gjort för att skapa en bred förankring av sitt förslag till översiktsplan. Förslaget har förelagts nämnden och har där dessutom vunnit en bred uppslutning. Det finns alltså i grund och botten en bred samsyn om de faktiska besluten, men där behoven av politiska markeringar uppenbarligen får företräde framför signalen om ett gemensamt intresse för kommunens utveckling. Den politiska retoriken har sin plats, men behöver inte färga den typ av dokument som här behandlas.

Vi vill markera att vi anser att det markområde som idag utgör Bromma flygplats inte är en rationell markanvändning i en modern och tät storstad. Ända sedan de borgerliga partierna svängde i frågan om Bromma flygplats och beslutade låna ut denna del av Stockholm till det affärsdrivande verket Luftfartsverket så har denna politiska skiljelinje varit känd och lär inte förvåna någon.

Vi stödjer den föreslagna modellen för översiktsplanering där det är speciell inriktning på olika fokusområden. Det kan hjälpa till att öka demokratin och det lokala engagemanget och kan skapa en samling kring de områden som blir föremål för plane-

ring och utveckling. På så sätt kan det bli lättare att få till stånd ett brett perspektiv och låta många aspekter få utrymme i planeringen, snarare än bara de konkreta aktiviteter som givit upphov till att en planeringsprocess påbörjats. Det ställer större krav på staden under den rullande planeringen eftersom den anger större ambitioner, men den kan också bidra till att ge den översiktliga planeringen en större betydelse eftersom denna involveras mer i den löpande planeringen snarare än att utgöra ett dokument som snabbt blir daterat.

Borgarrådets arkitekturhistoriska exposé väcker fler frågor än den ger svar. Exempelvis så missar beskrivningen av Lindhagens planarbete att Lindhagen inspirerades av tanken att man enligt honom behövde öppna upp och skapa ljus och rymd i Staden. Att med hänvisning till Fleming och Lindhagen säga att staden i framtiden skall planeras kvarter för kvarter är direkt felaktigt. Båda dessa planer gällde hela staden och la ut ett gaturutnät som långsamt fylldes i. Det var som om fullmäktige istället för att anta en översiktsplan skulle anta en detaljplan för hela staden. Exemplet kan göras fler. Vi väljer att tolka det som att borgarrådet vill skapa en politisk polemik i frågor där några stora motsättningar egentligen inte finns. Vi ställer oss bakom stadsbyggnadskontorets förslag till översiktsplan.

Till sist måste den skandalösa hanteringen av Energiplanen kommenteras. Nu fattar staden beslut om ett dokument som bygger på faktauppgifter från 2004/2005, trots att det idag är 2010. Samtidigt som denna plan beslutas måste den förklaras inaktuell genom att revideringen ska påbörjas. Det vittnar om att ansvariga borgarråd inte har ägnat dessa frågor någon större uppmärksamhet mellan 2006 och 2010, något som är anmärkningsvärt.

Reservation anfördes av borgarrådet *Yvonne Ruwaida* (mp) enligt följande.

Jag föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta att

1. återremittera planen för kompletteringar och ändringar i enlighet med Miljöpartiets vision,
2. ta fram demokratiskt förankrade alternativa visioner som utgångspunkt för Stockholms utveckling och vision 2030,
3. genomföra en utvärdering av översiktsplan 99,
4. ändra de fyra strategiernas inriktning enligt nedanstående,
5. ändra de två uppdragen som föreslås utifrån att de har felaktig inriktning och fokus,
  - byggnadsordningen och dess förhållningssätt skall vara en del av översiktsplanen och behöver inte omarbetas,
  - Stockholms grönstrukturkarta i befintlig form ska utgöra del av översiktsplanen (fokus i uppdraget föreslås nu vara människan, inte utgångspunkten natur och en långsiktigt hållbara grönstruktur),
6. den strategiska hållbarhetsbedömningen ska vara del av översiktsplanen,

7. kartan till översiktsplanen ska göras tydlig och läsbar, bland annat genom att tyngdpunkter, sambanden/stråken konkretiseras,
8. antalet tyngdpunkter bör bli färre för ökad prioritering,
9. program för stråket Högdalen-Farsta ska inte ingå i arbetet med översiktsplan utan hanteras som separat ärende,
10. Förbifart och Östlig förbindelse tas bort ur översiktsplanen,
11. Bromma flygfält bibehålls som ett viktigt stadsutvecklingsområde,
12. barnperspektivet arbetas in i hela dokumentet,
13. demokratispekterna ska stärkas i framtida planarbete, samt att
14. anföra följande:

ÖVERGRIPANDE

Stockholm är en av världen vackraste städer och det gäller att långsiktigt värna detta.

Vi har stadens charm och god livsmiljö som etableringsfaktor och lockar till oss fler och fler boende och besökare. Staden växer och det är viktigt med målet om en tät integrerad stad vars struktur ger underlag för utbyggnad av kollektivtrafik och inte ökat bilberoende. Vi har fortfarande ett världsrykte som miljöstad. För detta arbete behövs långsiktiga strategier för att behålla grönska, öppna vatten, ett vackert stadslandskap, en god livsmiljö för medborgarna, ett framtidsytande arbete med miljöanpassat byggande och en bra infrastruktur.

Översiktsplanering handlar om helhetssyn, långsiktig markanvändning, resurshushållning och demokrati. Utan att vara juridiskt bindande definierar översiktsplanen mycket av grunderna för hur planärenden i stort skall hanteras juridiskt. Översiktsplanen styr hur vår stad gestaltas i framtiden för våra barn, barnbarn och kommande generationer.

Tidigare översiktsplaner har genom breda och demokratiska förankringsprocess stor tyngd som verktyg för en långsiktig markhushållning. Detta arbetssätt bör inte äventyras. En strategisk översiktsplan som nu föreslås, där man arbetar med tematiska tillägg och sektoriella planer, tappar helhetsperspektivet och långsiktigheten som man bör sträva efter. Den föreslagna översiktsplanen duckar för målkonflikterna och lämnar över problemen till senare skede.

Då detaljplaneprocessen i ökad utsträckning, i statliga utredningar, föreslås vila på och botten i den antagna översiktsplanen är det oerhört viktigt att översiktsplanen inte blir ett konjunkturstyrt dokument. Det är viktigt att tillämpa programskede i planarbetet. Ju ”lösare” översiktsplanen är utformad ju mer programarbete behövs. Arbeta med områdesprogram för helhetsgrepp är önskvärt. En utvecklad områdesplanering mellan översiktsplan och detaljplanenivå är bra för att inkludera medborgarna. Även omvänd planprocess bör tillämpas överallt där så går.

MILJÖPARTIETS VISION

Miljöpartiet vill se ett hållbart socialt och miljömässigt Stockholm där vi värnar den gröna infrastrukturen samtidigt som vi skapar bra boendemiljöer till rimliga boendekostnader för alla. Miljöpartiet vill:

- bygga bostäder som fler har råd med, inte minst fler hyresrätter och lägenheter för ungdomar. Här måste vi använda stadens allmännyttiga bostadsbolag. Det kommunala planmonopolet och markanvisningsstrategier är ett verktyg som ska användas,
- att allt byggande ska vara *verkligt* energieffektivt,
- Stockholm ska vara en barnens och ungdomarnas stad,
- att nya bostäder ska placeras kollektivtrafikhäna för att skapa ett bilsnålt samhälle. Bilismen tar stora ytor och samhällsresurser i anspråk - utrymme som istället kan användas till cykelbanor, tomter, trottoarer, parker och att bygga en tätare stad. De största barriärerna i staden är vägarna,
- bygga ut kollektivtrafiken på land och vatten och säkerställa bra sammanhängande cykelvägar,
- att demokratin stärks i planprocessen (i motsats till försvagas som nu sker). De boende i områdena ska inkluderas i planeringen av nya bostäder,
- ta ett helhetsgrepp för det långsiktiga ansvaret för stadens utveckling genom att följa översiktsplanen och byggnadsordningen,
- sätta upp tydliga mål för tillgången på närlatur. Alla Stockholmare ska ha gångavstånd till park eller grönområde. Från alla hus ska träd eller grönska synas. Alla förskolor och skolor ska ha tillgång till lek på grönmark,
- att inga bostäder ska placeras i rent hälsovådliga lägen med alltför höga bullervärden eller partikelhalter före insatser att minska buller- och partikelkällorna har gett resultat,
- slå vakt om stadens allmänningar (torg och mötesplatser). Utrymmet mellan byggnaderna är lika viktigt som själva husen för att skapa bra miljöer,
- värna Stockholms stränder och speciellt de få kvarvarande naturstränderna,
- planera för ett levande city med avkontorisering där befintliga hus och hustak används för nya bostäder,
- ha blandade upplåtelseformer och planera in fler mötesplatser för att gynna integrationen, *samt*
- släppa fram spjutspets teknik för miljön i fler nya stadsdelar och starta planerna för ett helt koldioxidneutralt bostadsområde på Bromma flygfält.

God bebyggd miljö

Stockholm ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö som medverkar till en god regional och global miljö. Naturvärden ska tas till vara och utvecklas. Kulturella värden, exempelvis i byggnader som Lindgården och Aspudsbadet och i områden som Rödabergsområdet, ska värnas. Modern arkitektur ska uppmuntras. Ett modernt uttryck behöver inte vara samma sak som en hög byggnad. Högre hus kan byggas där så passar, exempelvis i Kista och Värtanområdet.

Programmet för ekologiskt byggande ska förnyas och åter användas i staden.

Stadens hållbara infrastruktur för naturen, dvs. skydd av större värdefulla områden och viktiga närnaturområdena, ska säkerställas. Värdet av ekosystemtjänster ska arbetas in i planeringsunderlagen. Miljöpartiet vill inrätta minst fem nya naturreservat.

Tillgänglighet

Särskild vikt ska läggas vid att göra staden är tillgänglig för funktionsnedsatta. Vid nyproduktion är nämndernas handikappråd en central resurs vars rekommendationer ska vara vägledande. Krav på basanpassning ska införas. En konkret plan för hur ska vi nå vår målsättning om att vara bäst på tillgänglighetsfrågor måste skapas och implementeras.

Bostäder för alla

De bostäder som byggs ska vara av blandade upplåtelseformer. För att gynna integrationen är det viktigt att planera in fler mötesplatser. Vi vill bygga bostäder som fler har råd med. Framför allt vill vi bygga små hyresrätter för unga och studenter. Var femte lägenhet som byggs ska vara för små för unga och studenter. Detta ska ske genom bland annat sänkt tomträttsavgäld, det kommunala planmonopolet och markanvisningsstrategier.

Långsiktig hållbarhet

En stad som byggs tätt har många miljömässiga fördelar. Social, ekonomisk och miljömässigt hållbar utveckling innebär bland annat att byggandet inriktas på att minska bilberoendet. En utgångspunkt ska därför vara att bygga utmed gamla och nya kollektivtrafikleder. Kommande klimatförändringar måste vara del av en hållbar framtida planering.

Respekt för och satsning på gemensamhetsytor

En levande, trygg och ekologiskt uthållig stad behöver gemensamhetsytor. Därför är exempelvis ytor för idrott, parkmark och grönmärk av särskild vikt i planeringen. Ianspråktagandet av sådan mark ska regelmässigt resultera i en ersättning som både är kvalitetshöjande och/eller innebär en förstärkning av gröstruktur och spridningskorridorer totalt sett. Fullmäktiges tidigare beslut om att ”i planeringen verka för att det fram

tida byggandet i möjligaste mån sker på redan exploaterad mark och inte på parkmark eller i värdefulla grönområden” skall följas. Stockholms byggnadsordning ska respekteras och byggandet ska utgå från människan.

Funktionsblandning och integration

Stadsbyggandet ska inriktas på funktionsblandning och blandning av upplåtelseformer. För att Stockholm City ska bli mer levande dygnet runt bör en stor del av kontoren flyttas från city. Samtidigt bör antalet bostäder i city öka. Social och kommersiell service ska fördelas jämnare mellan stadens områden. Stockholms mångkulturella karaktär ska återspeglas i stadsbyggande och planering. Serviceunderlaget i lokala centra ska förstärkas, exempelvis genom varsam komplettering av bostäder. Kommunaltekniska områden, hamnar och arbetsplatsområden behövs för att staden ska fungera och samtidigt vara blandad och levande.

Demokrati

Medborgarinflytandet ska stärkas i planeringen, bland annat genom att besluten förs närmare stockholmarna. Öppna nämndsammanträden ska prövas. För att underlätta och höja intresset för deltagande ska mer än ett utställningsförslag tas fram och flera temaseminarier hållas.

Vi vill öka medborgarnas delaktighet och inflytande i stadsplaneringen. Med en utvecklade områdesplanering som ett steg mellan översiktsplan och detaljplanenivå kan medborgarna inkluderas i ett tidigt skede. Omvänd planprocess bör tillämpas överallt där så går.

EN MER DEMOKRATISK PROCESS

Visionen och visionsarbetet som ska ligga till grund för kommande översiktsplan måste ske med bred förankring hos medborgare, näringsliv, föreningar, intresseorganisationer och myndigheter.

Den moderatledda majoritetens Vision 2030 bör inte ensamt få utgöra grund för den kommande översiktsplanen, fler scenarion behövs. Vision 2030 står i konflikt med att skapa en miljömässigt hållbar stad och med att uppnå stadens klimatmål. Processen borde ha sett på andra formuleringar än visionen ”Stockholm en stad i världsklass”. Vi ifrågasätter fortsatt om detta fångar medborgarnas vision om sitt Stockholm. Det är vår bedömning att de flesta stockholmare helt enkelt vill ha en bra stad att leva i, för sig själva, för sina barn och deras barn. Först måste vi gemensamt definiera vilket Stockholm vi vill se i framtiden. Sedan kan vi diskutera medel och vägar att uppnå detta.

Utvärdera översiktsplan 99

Det kanske hade varit bättre att aktualitetspröva översiktsplanen igen än att hasta fram en ny översiktsplan som får en bristfällig demokratisk förankring.

Den nu gällande översiktsplanen är en bra utgångspunkt för stadens framtida utveckling. Givetvis bör arbetet fortsätta för att ta fram en ny och välförankrad ny översiktsplan. Först efter återremitteringen, avgörande kompletteringar och en genomgående omarbetning kan arbetet fortskrida för att kunna anta en ny översiktsplan för Stockholm.

Alla bilagor och appendix i förslaget har en oklar status och bör i stället inkluderas i översiktsplanens huvuddokument.

SYNPUNKTER PÅ ÖVERSIKTPLANEN

Stockholm är en liten, vacker och charmig stad. Den unika skönheten ligger i samspelet mellan den naturgivna topografin, stadsbebyggelsen, vattnet och grönskan. Detta är vår främsta tillgång. Det övergripande målet måste vara miljömässig hållbarhet, det är och förblir grunden för vår överlevnad och den ekonomiska tillväxten måste hålla sig inom den omfattningen att målet om hållbar utveckling ej äventyras.

Den föreslagna översiktplanen bygger på en felaktig självbild och ett kortsiktigt tänkande. Den gemensamma nämnaren i de föreslagna fyra strategierna är att exploatera stadens grönområden.

Övergripande

Vision 2030 innehåller ett tydligt paradigmskifte, tidigare uttrycktes klart i byggnadsordningen och gröonstrukturkartan att vår park- och naturmark inte skulle exploateras - nu raderas denna ambition ut, förorterna ska byggas ihop och lite hänsyn tas till kulturmiljöaspekter. Oro finns att hälsa, gröonstruktur, integration, barnaspekter, vattenvård, kulturmiljö, tillgänglighet, klimatfrågor m.m. tonas ner då de är svagt uttryckta i 2030 dokumentet.

Stockholm ska vara en fossilbränslefri stad år 2030. Med den regionala prognosen om dubblad trafikmängd till 2030. Det framgår inte hur denna konflikt ska hanteras.

De fokusområden som utpekats kan rymma mycket, men fixeringen på tillväxt är tydlig. Tillväxt som riskerar att ske på bekostnad av en långsiktig hållbarhet för vårt närsamhälle och vår värld. Fortfarande kvarstår obalansen, i nu föreslagen översiktplan, mellan vägtrafik- och kollektivtrafiksatsningar och den starka kritiken mot ny bebyggelse i grönområden är obesvarad.

Hur denna översiktplan ska kunna ersätta riktlinjerna för bostadsförsörjning är ytterst tveksamt.

Klimatpåverkan är en genomgripande frågeställning i stadsplaneringen, men den är i förslaget sparsamt berörd. En robusthet i systemen måste planeras in i översiktplanen vad gäller infrastruktur, bostadsbyggande, energiplanering, vattenhushållning etc. Detta är särskilt aktuellt i ombyggnaden av Slussen.

Arbetet med Stockholms ekologiska infrastruktur och hänsynstaganden måste utökas. Den stadsnära och värdefulla naturen ska skyddas, planeras och skötas. Fortfarande finns ett föråldrat synsätt i relation till närnaturen i planeringen. Bakåtsträvandet har accelererat i och med förslaget till översiktplan som innebär ökad exploatering av värdefull grönområde.

Förtätning

Frimärksplaneringen i många av våra välplanerade förorter behöver bromsas. En tillväxt i utpekade stadsutvecklingsområden är däremot att förorda. Förorten kan inte alltid på ett bra sätt omvandlas till tät blandstad utan att förlora sina kvalitéer. Det blir inte innerstad som resultat, utan enkom sönderbyggd förort. Kompletteringar som görs måste ske med varsamhet och i dialog med befolkningen.

Att den enda vägen till hållbar stadsutveckling skulle vara den täta staden är starkt ifrågasatt (se exempelvis Karin Bradleys forskning). Livet i den täta staden bygger på att man kan resa därifrån. Stockholms innerstads- och medelklassens befolkning reser på fritidsresor till sommarstugor och långresor och firar knappast sin midsommar i Vasaparken. I förorten däremot är resandet lägre och där används befintliga grönområden vid Valborg och andra helger. En förtätning i förorten kan därför medföra sam-

ma nackdelar som i innerstaden med buller och exploatering men behöver inte alls ge dess fördelar i form av service och kultur. Förortens kvalitéer med luft, ljus, närnatur och relativ tystnad måste värnas.

Byggnadsordningen

Byggnadsordningen och dess förhållningssätt ska vara del av översiktplanen, inte ett bearbetat senare tillägg. Byggnadsordningen visar på ett bra sätt på vilka befintliga värden vi bygger den framtida staden. Med byggnadsordningen som grund tillvaratas historik, kulturmiljö och stadens nuvarande kvalitéer. Stadssilhuetten ska värnas. Kulturmiljöfrågorna i förslaget och dess skydd är allt för styvmoderligt behandlat.

Förslaget talar vackert om funktionsblandning men i verkligheten trängs ständigt verksamhetsområden undan av bostadsbyggande. En öppen inriktningsdiskussion krävs. Målkonflikterna måste adresseras.

Karta

Det är bra att översiktplanen är ett övergripande strategiskt dokument. Samtidigt är detaljeringsgraden i planen viktig. För att människor ska kunna skapa sig en uppfattning kring den faktiska planeringen, och för att kunna ta ställning till den nya översiktsplanen, behövs betydligt bättre kartmaterial. I enlighet med plan- och bygglagen (PBL) ska planens innebörd och konsekvenser kunna utläsas utan svårighet. Karta och samrådsunderlag i det nuvarande förslaget är allt för ungefärliga och imprecisa.

Antalet tyngdpunkter bör minskas

Prioriteringar bör göras bland tyngdpunkter i ytterstaden. Stadens investeringar måste styras och väljas.

Bromma

Bromma flygplats ska börja planeras för bostäder och verksamheter. Flygplatsens 140 hektar mark i ett centralt läge bör utvecklas till en funktionsblandad och miljösmart ny stadsdel. Flygplatsens mark och dess kringområden får inte blockeras. Det finns många skäl till varför marken är direkt olämpligt som flygfält, exempelvis klimatfrågan, omfattande bullerstörningar, transporter till och från flygplatsen samt säkerhets- och riskfrågor.

Barnperspektivet

Barn- och ungdomsperspektivet saknas i förslaget och måste kompletteras. En stad utformad för barn, är en bra och hälsosam stad för alla medborgare.

Demokratiaspekterna behöver stärkas

Det är för de människor som nu lever i Stockholm, nya medborgare samt framtida generationer som vi vill utveckla staden. Processen och det demokratiska förankringsarbetet måste utvecklas. Föreningar, näringsliv, allmänhet (i synnerhet barn och ung-

domar) och intresseorganisationer borde ha fått vara delaktiga redan under visionsarbetet. Trots att synpunkterna som inkommit i samrådet varit omfattande och att väldigt många personer engagerat sig i skyddet av grönområden har detta inte lett till förändringar i förslaget. Inriktningar och strategier är redan låsta och möjligheten till påverkan tycks mycket begränsad. Exempelvis saknas Ålborgskonventionen och Agenda-21 tänkandet.

Den strategiska hållbarhetsbedömningen

Den strategiska hållbarhetsbedömningen bör vara del av översiktsplanen. Den fanns i samrådsunderlaget. Vi ställer oss frågande till varför den inte är kvar.

Staden vid vattnet

Vattenvägarna, kollektivtrafik på vatten, har en enorm utvecklingspotential och är ett alternativ till annan typ av transport. Dyra infrastruktursatsningar ska tydliggöras och målpunkter utanför innerstaden ska tas med.

Strandskyddet och skydd av naturmarksstränder är väsentligt. Fokusområdet "Ett Stockholm på vattnet" (som väl ändå borde vara *vid* vattnet) kan lätt bli ett *i* vattnet om man vägrar att inse vad klimatförändringarna riskerar innebära för Stockholm. Arbetet för bättre vattenkvalitet behöver förstärkas i Stockholm. Bra är att Mälarens vattenskyddsområde och EU:s ramdirektiv för vatten nu omnämns, vilket måste få direkta effekter i kommande planarbete.

Ett starkt näringsliv och utbildningssystem

Staden måste värna befintliga företag-, terminal- och kommunaltekniska områden. Det går inte att planera bostäder inom och i direkt anslutning till områdena om arbetsplatserna ska behållas. Aktivt arbete bör ske för att avkontoriserar innerstaden och skapa utrymme för mer arbetsplatser i förorterna. Det måste fokuseras mer på småföretagarnas villkor i staden. Centrumanläggningar är inte alltid det bästa. Lokala centrum i olika stadsdelar måste få bättre möjligheter att utvecklas. Albanoområdet inom Nationalstadsparken ska vikas för institutionernas framtida behov - inte planeras för service och bostäder.

En socialt sammanhållen och levande stad

En medveten aktiv satsning måste göras för att förbättra och rusta upp ytterstaden i samverkan med befolkningen. Deras behov och önskemål ska styra processen. Stora vinster kan göras i energieffektivisering av miljonprogramsområden. Mer lokaler för företag måste skapas och det finns stort behov av samlingslokaler för boende och aktiviteter för ungdomar.

Service måste finnas i alla stadsdelar och ska inte bara koncentreras till exempelvis Kista eller Skärholmens centrum.

Rekreation och grönområden

En startegisk miljöbedömning har gjorts samt en miljökonsekvensbeskrivning. Dessa dokument visar att vi behöver ändra inriktning i översiktplanen för att i större utsträckning få till stånd ekologiska hänsynstaganden. Det är när de stora riktlinjerna för användning av mark- och vattenområden tas som bedömningar av samhällsnytta, kontrollerad miljöhänsyn och hälsoaspekter ska göras. Konsekvenser av olika inriktningar ska belysas med ett helhetsperspektiv där hållbar utveckling ska vara ledstjärnan.

Att bevara naturmark innebär tydliga beslut över lång tid, exempelvis som naturreservat. Eventuell exploatering av obebyggda mark- och vattenområden ska kompenseras så att likvärdiga ekologiska tjänster bevaras i närområdet, vilket är den formulering som fanns i stadens miljöprogram 2002-2006. Det behövs indikatorer som klart och tydligt visar hur mycket grönmark som försvinner i samband med exploateringsprojekt. För den ekologiska infrastrukturens funktion är bevarandet av sammanhängande grönstråk och även dess storlek av betydelse. Fokusområden och stråk får inte komma i konflikt med klimat- och miljömål eller skada stadens gröna infrastruktur.

I översiktplanen ska nya naturreservatsbildningar utpekas. Det handlar om Årstaskogen-Årsta holmar, Älvsjöskogen, Lillsjön, Kyrkhamn-Lövstaområdet, Fagersjö-Rågsved-Högdalstopparna samt Södra och Norra Djurgården. Stockholms grönstukturkarta i befintlig form ska utgöra del av översiktplanen. Ekopark syd ska givetvis också finnas i en ny översiktplan.

BUS-programmet bör tas in som ett viktigt planeringsunderlag. Reservaten ska fortsätta avsättas i enighet med översiktplan 99. Den övriga gröna infrastrukturen ska värnas och utvecklas. Det är dags att starta arbetet för att bilda Ekopark syd. Nationalstadsparken ska respekteras och utvecklas med kultur- och naturvärden som utgångspunkt.

Friluftsliv och koloniområden är inte tillräckligt behandlade i översiktplanen. Stockholms stads innehav av naturmarker i länet bör användas aktivt till att ta initiativ till en samverkan i regionen kring friluftsliv. Folkhälsoaspekter ska på ett tydligare sätt vägas in i stadsplaneringen. I takt med att stockholmarna blir fler ökar behovet av idrotts- och rekreationsytor.

Vissa av områden med våra trädgårdsförstäder/villastäder ska utökas för att skydda dem från rivning och överexploatering. Årstafältet ska bli en landskapspark i enlighet med antagen detaljplan och Gubbängsfältet ska förbli fält. Nynäsvägen bör överdäckas om detta stråk ska utvecklas. Vad "Nynästråket" innebär är dock oklart. Sträckan längs Nynäsvägen från Blåsut och söderut kan knappast utvecklas mer (utom arenan med omgivningar) och stadsbebyggelse längs Nynäsvägen söder om Sockenvägen är inte önskvärt. Området längs Magelungsvägen, mellan Farsta och Högdalen, kan ges en mer "urban" karaktär. Spårväg syd bör genomföras, men för att inte klyva Ekopark Syd mitt itu får inte området mellan Högdalen-Fagersjö exploateras för mycket.

Ett modernt transportsystem och hållbart resande

Prioriteringen är A och O. Spårbunden kollektivtrafik, kollektivtrafik på vatten och utbyggda cykelbanor är det som måste prioriteras. Nya områden ska från första början

förses med högklassig kollektivtrafik. Regjåla framsynta kollektivtrafiksatsningar är nödvändiga

Kollektivtrafiksatsningar måste ges förtur före utbyggnad av nya vägar. Därför kan inte en hållbar utveckling innehålla planering av Förbifart Stockholm och Österleden.

Förbifart Stockholm kommer enligt all samlad konsekvensanalys att innebära ökad personbilstrafik. Om Stockholmsförhandlingen genomförs, där bland annat Förbifart Stockholm ingår, så kan vägtrafiken i regionen komma att fördubblas till 2030. De resurser som nu avsätts för Förbifarten och som i praktiken kommer att stimulera till ökat bilanvändande behöver ombudgeteras till utbyggnad av spårtrafik. Det behövs en prioritering av kollektivtrafik på bekostnad av vägbyggen. Samarbetet med grannkommunerna behöver ytterligare utvecklas.

Det är glädjande att förslaget till översiktsplanen nu efter samrådet nämner kollektivtrafik på vatten. Detta är något vi har påpekat gång på gång och drivit som en mycket viktig fråga. Vi måste börja nyttja stadens unika möjligheter att bedriva kollektivtrafik på vatten, detta måste tydligare lyftas i översiktsplanen. Även vattenvägar och knutpunkter/kajlägen utanför innerstaden måste tas med i planeringen. Lika viktigt som satsning på kollektivtrafik är satsning på gång- och cykelbanor.

Bostadsförsörjning och regionalt samarbetet

I takt med att Stockholm växer så måste vi också inse att Stockholms kommun inte ensamt kommer att klara bostadsförsörjningen. Det behövs ett regionalt ansvarstagande där länets samtliga kommuner är med och bidrar med bostäder i olika upplåtelseformer. Hushåll med begränsade ekonomiska möjligheter ska stöddas och planeringen måste prioritera dessa grupper.

Klimatsmart byggande och en god boendemiljö

Stockholms stad måste utöka och påskynda energieffektiviseringen. De nya bostäder som byggs ska ha en energiåtgång på som mest 45-55 kWh/m²/år. Programmet för hållbart byggande ska uppdateras och återinföras. Det äldre bostadsbeståndet behöver byggas om och miljöanpassas. Alla nybyggen bör vara energieffektiva och helst passivhus. Bostäder ska placeras så att en god boendemiljö kan garanteras. Det gäller såväl buller som luftkvalitet.

Med fler och ihållande värmeböljor måste staden planera för att hantera kylning av offentliga lokaler och bostäder samt bygga bostäder så att de utöver att vara energisnåla även klarar av att kylas utan stor energiåtgång.

Dagvatten och buller

Dagvattenhanteringen är inte tillräckligt bra och behöver adresseras i stadens framtida planering. Bullerfrågan är ett av de viktigaste hindren för ett gott stadsbyggande. Källan, dvs. trafik av olika slag, måste minskas. Det behövs en ny strategi för hur vi kan förbättra befintliga boendemiljöer genom bullerdämpningar. Hälsofrågor med buller, dålig luftkvalité, strålning med mera måste tas på allvar. Renhållning och kretslopps-perspektivet behöver ges utrymme och tydliga strukturer.

DEMOKRATI

Den demokratiska processen ges allt mindre utrymme i stadens planering, vilket vi finner mycket otillfredsställande. Den process som är tänkt att säkerställa de boendes medinflytande över sin närmiljö åsidosätts i allt större utsträckning. Byggherrarna och exploatörer får oerhört mycket inflytande med en försvagad förvaltning, en förvaltning som måste kunna värna det allmänna och stadens övergripande intressen. Nu tvingas förvaltningen i mångt arbeta reaktivt. Detta är inte samhällsekonomiskt vettigt. En öppen dialog med invånarna är bättre för att åstadkomma en sansad och demokratisk process i planärenden.

Stadsbyggnadskontorets ambitionsnivå är oftast hög men arbetet undergrävs av nedskärningar. Personalen är starkt decimerad om man jämför med 10-15 år tillbaka. Planprocessen måste kvalitet- och demokratisäkras då den håller på att bli riktigt usel i Stockholm. Det krävs resurser för att kunna genomföra goda planprocesser.

Nu används i allt högre utsträckning enkelt planförfarande och man undviker att hålla programsamråd, eller gör normalt planförfarande där man hoppar över programsamrådet, med hänvisning till just översiktsplanen.

Andra instanser och invånarna ges allt mindre tid och möjlighet att få insyn och kunna påverka planprocessen. Nästan oavsett vad som förs fram i denna krympta samsrådsprocess och oavsett hur många medborgare som för fram argument så körs de över och stämplas som särintressen. Det enda sättet att försöka hindra okänsliga, dåliga eller skadliga projekt blir att överklaga. Fler JO-anmälningar görs mot tjänstemän och frustration hos medborgare leder till mer obehagliga situationer.

Svensk fastighetsrätt kan redan idag beskrivas som konfiskatorisk och den svenska lagstiftningen ger vid jämförelse med annan internationell lagstiftning ett svagt skydd åt enskilda personer kontra starka exploatörer eller det ”goda” samhället.

Att i detta skede introducera en rullande översiktsplanering baserad på sektoriella frågor är synnerligen olämpligt. Sedan hänvisar man i värsta fall till en hastigt ändrad översiktsplan för att motivera enkla planförfaranden eller att inget programarbete behövs. Det är djupt oroande att översiktsplaneringen kan bli ett instrument styrt av tillfälliga politiska nyckar och starka sektoriella aktörer. Översiktsplanen riskerar bli en ogripbar och svårförstådd.

Öppna nämndmöten, en öppnare planprocess och omvänd planprocess med mer demokratisk insyn behövs. Det är dags att öppna upp för invånarna, intresseföreningar och även barn och ungdomar måste få inflytande över stadens utveckling. Det som förs fram från Stadsdelsnämnderna måste ges mycket större tyngd i bedömningarna. Nu har handläggningen ändrats och ytterligare urholkat stadsdelsnämnderna som remissinstans i planärenden. Ärenden sänds till stadsdelsförvaltningen och det är inte självklart att den politiska nämnden får yttra sig i planärendet.

Att arbeta med områdesplanering och då speciellt med omvänd planprocess kan vara ett bra sätt att förankra framtida projekt. Detta visade sig i Kärrtorpsområdet, där arbetet mottogs med stort lokalt intresse och planerna sedan kan antas på ett smidigare sätt.

Reservation anfördes av borgarrådet *Ann-Margarethe Livh* (v) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande

1. Återremittera Översiktsplan för Stockholms stad (Promenadstaden stryks)
2. Förbifart Stockholm och Östlig förbindelse stryks ur översiktsplanen
3. Barnperspektivet inarbetas i översiktsplanen
4. Ett jämställdhetsperspektiv inarbetas i översiktsplanen
5. Stockholms gröna kilar skyddas som naturreservat
6. Bromma flygfält pekas ut som ett viktigt stadsutvecklingsområde
7. Byggnadsordningen ska inarbetas och vara en del av översiktsplanen
8. Nedanstående synpunkter arbetas in i i översiktsplanen

Vi ser att det i Översiktsplan för Stockholms stad finns en ambition att nå en hållbarare stadsstruktur men att det också framförs förslag som motverkar den täta, funktionsintegrerade staden. Förbifart Stockholm är det tydligaste exemplet.

Förbifart Stockholm

Förbifart Stockholm anses knyta ihop Stockholms södra och norra regionhalvor. Om det är syftet skulle en spårbunden kollektivtrafiklinje vara den mest kostnadseffektiva och miljövänligaste satsningen, inte en sexfilig motorväg. Om målet är att de som bor i Skärholmen ska kunna arbeta i Kista och tvärtom så är återigen en kollektiv förbindelse den bästa lösningen. Vi är inte positivt inställda till så långa resvägar utan vill att stadens övergripande strategi ska vara att bygga blandade områden med bostäder och arbetsplatser för att minska transportbehoven. Vi menar att Förbifart Stockholm egentligen är en exploateringsled, med vägen vill den borgerliga majoriteten i Stadshuset öppna upp tidigare oexploaterade områden för bostadsbebyggelse. Den politiken motverkar den täta staden och leder till ökat bilberoende då de nya områdena ligger glest och blir svåra att försörja med spårbunden kollektivtrafik.

Bygget av Förbifart Stockholm innebär oerhört stora naturingrepp, en 21 kilometer lång motorväg varav 16 kilometer i tunnel kräver både arbetstunnlar, avstjälningsplatser och utrymme för arbetsfordon vilket kommer leda till enorm ödeläggelse i närheten av vägbygget. Vägen kommer sedan att bli en mycket effektiv barriär och innebära buller, höga partikelhalter och giftiga avgaser för människor som vistas på och i dess närhet.

Förbifart Stockholm är ett vansinnesprojekt, inte bara miljömässigt utan även ekonomiskt. De 27 miljarderna som vägen beräknas kosta anser vi ska läggas på att bygga ut en heltäckande, funktionell och miljösmart kollektivtrafik – tillgänglig för alla i Stockholms län. Vi ifrågasätter med rätta den samhällsekonomiska kalkylen som pekar på att Förbifart Stockholm är ett vinstdrivande projekt. Förbifart Stockholm kommer att öka trafikarbetet i regionen, öka utsläppen av klimatförändrande gaser och minska restiderna marginellt eftersom även nya vägar korkas igen av köer. Vi anser att hela Översiktsplanen tyvärr står och faller med Förbifart Stockholm – med Förbifart Stockholm kommer aldrig Stockholmsregionen kunna utvecklas till en hållbar region och

Stockholm stad aldrig bli en stad i världsklass eller förtjäna utmärkelsen Europas miljöhuvudstad 2010. Alla planer på Östlig förbindelse ska också avbrytas.

Den täta staden

Vänsterpartiet eftersträvar en tät, funktionsintegrerad stad där det som människor behöver av arbete, utbildning och fritid finns i området där de bor. För att bygga vidare på den täta staden ska nya hus vara flerbostadshus och inte småhus. Enfamiljshus leder till en utspridd stad som är svår att försörja med bra kollektivtrafik. Det råder stor bostadsbrist i Stockholm och småhus bidrar inte till en tillräcklig bostadsproduktion. Endast i undantagsfall skall nya områden med enfamiljshus prövas i en planprocess.

Socialt sammanhållen och levande stad

I kapitlet om en socialt sammanhållen och levande stad står följande:

Den servicestruktur som utvecklades i ytterstaden under efterkrigstiden har med tiden blivit allt svårare att upprätthålla och i delar av staden är det lokala serviceutbudet begränsat. Detta avspeglas i undersökningar av invånarnas upplevelse av servicen i sin stadsdel. Stockholms stads ambitioner att främja de lokala centrumen och att öka kundunderlaget genom kompletteringsbebyggelse har varit betydelsefull, men tycks inte ha haft en bestående påverkan på denna utveckling.

Vi menar att denna utveckling dels kan förklaras genom medvetna satsningar på externa köpcentrum. De externa centrumen är ofta storskaliga och erbjuder olika sorters butiker och inriktningar, de är dock placerade i periferin och svåra att nå utan bil. De uppmuntrar genom sin struktur till stora inköp med bil en gång i veckan eller några gånger per månad, inte till små inköp varje dag som ofta blir fallet om butiken finns i bostadsområdet.

Stadens möjlighet till påverkan på utbud och service i befintliga centrumanläggningar är i det närmsta obefintligt i och med försäljningen av Centrumkompaniet. Vi vill se en utveckling av levande lokala centrum med en god blandning av service, kommers och kultur. Vi ser gärna att förortscentrum profilerar sig på ett område t ex Second hand-butiker, musikbutiker och konsertlokaler, barnartiklar och verksamheter för barn etc.

Tvärförbindelser

Vidare anser vi att nya kollektiva tvärförbindelser som t ex. Spårväg Syd och förlängningen av tvärbanan från Alvik till Solna och Kista är nödvändiga för att även stadens förorter ska kunna utvecklas och nå god tillgänglighet. Ett hållbart resande måste vara grundbulten i Stockholms Översiktsplan och i dag är det kollektiva spårförbindelser som lämnar de minsta ekologiska avtrycken.

Staden ska verka för hållbara kollektiva transporter och satsa på sammanhängande cykelbanor och säkra cykelparkeringar. Det ska vara lätt att vara klimatsmart i Stockholm. Tillgängligheten mellan stadens förorter måste bli bättre och vi anser att överdäckningar av trafikleder är den viktigaste åtgärden, inte att bygga bort grönområden som finns mellan stadsdelar och förortscentrum. För bättre integration mellan områden måste trafikleder och andra barriärer byggas bort men det måste också finnas gemensamma träffpunkter som t ex. en större park eller grönområde, en idrottsplats, ett kulturcentrum, etc.

Vänsterpartiet anser att nya E18 vid Tensta, Hjulsta och Rinkeby skulle ha lagts i tunnel. Nu har vägen börjat byggas med två planerade överdäckningar. Vi anser att hela vägen måste däckas över men att överdäckningarna inte får leda till ytterligare en barriär mellan bostadsområdena och Järnafältet.

Gröna kilar

Stockholms gröna kilar ska bevaras och inte naggas i kanten. Tas grönyta i anspråk vid bostadsbebyggelse ska en *riktig* grönkompensation göras, det inbegriper inte trygghetsskapande åtgärder med städning och ny belysning på närliggande parkvägar eller upprustning av närliggande grönområde. Ianspråkstagen grön yta ska ersättas med ny grön yta.

Vi vill se att följande naturreservat blir verklighet snarast:

Årstaskogen och Årsta holmar

Rågsveds friområde

Kyrkhamn - Lövsta

Norra Djurgården

Södra Djurgården

Älvsjöskogen

Fagersjöskogen

Lillsjön

Staden ska även verka för att övriga gröna kilar skyddas med naturreservat. Stadens gröna kilar måste tillgängliggöras för invånarna genom överdäckningar av trafikleder och borttagande av otrygga områden. Det behövs även skyltar och informationstavlor och gärna ett postutskick till alla stadens invånare med information om närområdets grönområden, sport- och fritidsfaciliteter, kulturverksamheter etc. De gröna kilarna och de sammanhängande stråken som finns mellan många stadsdelar skall ses som en resurs för befolkningen i området och inte som en barriär. Ofta uppfattas de gröna stråken som otrygga av dem som inte bor *just* där, och av dem som bor *just* där uppfattar stråken och grönområdena som en stor tillgång i närmiljön, och är många gånger ett viktigt skäl att man bosatte sig där man gjorde.

Bostäder

Staden har ett ansvar att bygga bra, billiga och miljösmarta bostäder. De lärdomar som framkommit i stadens miljöprofilerade projekt måste tillämpas i all byggnation. Det behövs fler hyresrätter, alla har inte möjlighet att låna pengar till att köpa en bostad och unga och låginkomsttagare missgynnas av en bostadsmarknad med bostadsrätter. Vänsterpartiet vill framförallt prioritera, billiga och energieffektiva hyresrätter till unga. Vi vet att den nuvarande borgerliga majoritetens vilja till blandande boendeformer bara är tomt prat, Stockholms innerstad är på väg att bli landets mest segregerade bostadsområde. Det måste byggas nya hyresrätter för att kompensera den omfattande ombildning och utförsäljning som skett.

Vänsterpartiet säger nej till all ombildning, i innerstad som ytterstad. Vi ställer inte upp på den borgerliga majoritetens prat om människors vilja till boendekarriär. De flesta i innerstaden som köpt sin hyresrätt när möjlighet till ombildning fanns, har tjänat stora pengar på affären. Pengar som inte tillhör dem utan alla de som med skat-

temedel byggt upp allmännyttans bestånd. Vi lastar inte enskilda individer som fått möjlighet att tjäna pengar eller göra bostadskarriär men menar att staden aldrig skulle ha tillåtit en sådan total utdumpning av gemensamma tillgångar till enstaka individer. Utförsäljningen omöjliggör också flyttkedjor i samband med att en nyproducerad hyresrätt blir inflyttningsklar – det finns helt enkelt nästan inga billiga, äldre hyresrätter kvar i stadens centrala delar och i närförorter.

Vidare omöjliggör den allt mer ökande trafiken byggandet av nya bostäder. Vi är skeptiska till Stockholmsmodellen där avsteg från riktvärdena för buller kan göras under vissa förutsättningar. Buller måste bearbetas vid källan och biltrafiken måste minska. Det gäller inte minst de områden som planeras att byggas ut i närheten av Bromma flygplats.

Stadens byggnadsordning

Stockholms byggnadsordning är ett helt nödvändigt planeringsunderlag för den nya översiktsplanen och skall enligt Vänsterpartiets synsätt vara en del av planen. Vi anser inte att stadens byggnadsordning ska revideras utan att den utgör ett mycket bra styrdokument som i huvudsak skall följas. Byggnadsordningen är till god hjälp i såväl planarbete och bygglövsprövningar.

Tillgänglighet

Tillgänglighet för funktionsnedsatta är ett övergripande mål för staden i och med stadens handikappolitiska program som antagits av kommunfullmäktige. I förslaget till Översiktsplan behandlas frågor som handlar om tillgänglighet, i denna bemärkelse, alltför svagt. De borde vara en klar planeringsinriktning *hur* målen skall nås. Tillgängligheten i nya byggnader och offentliga miljöer måste in redan på planeringsstadiet, inte tillgänglighetsanpassas i efterhand.

Risker

Riskbedömningar som gäller översvämningar måste belysas bättre i översiktsplanen. Det gäller inte minst Slussenområdet, men även där planering av vattennära bebyggelse redan pågår, som t.ex. vid Hammarby sjöstad, Henriksdalshamnen Liljeholmskajen och Lilla Essingen. Stockholm kommer aldrig klara en framtida 2 meters vattenhöjning med nuvarande riktlinjer för byggnation vid vatten.

Jämställdhets- och barnperspektiv

Vi efterfrågar ett tydligt barnperspektiv i översiktsplanen. Vi menar att barnperspektivet måste genomsyra all stadsplanering. En stad som är bra för barnen är bra för alla. Barn måste ha tillgång till bostadsnära grönstrukturer. Det räcker inte med en lekpark utan barn måste få leka i naturen. Det är inte hållbart att bygga igen varenda grön plätt i hela staden, det måste finnas både sammanhängande grönstråk och små grönområden vid bostadsområdena. Barn behöver vidare säkra förskole- och skolvägar. Trafikseparerade passager där barn kan cykla och gå utan att riskera att skadas i trafiken. Förskole- och skolområden måste också bli säkra ur trafiksynpunkt. Föräldrar som lämnar eller hämtar barn med bil utgör oftast den största faran. Vi vill införa bilfria zoner

omkring stadens förskolor och skolor och uppmuntra barn och föräldrar att gå eller cykla till skolan. Vi är skeptiska till det ökade utbudet av privata förskolor och skolor. De föräldrar som inte väljer den närmaste förskolan eller skolan till sitt barn bidrar till ökat resande och ökade utsläpp. Ska Stockholm bli en långsiktigt hållbar stad måste staden satsa på bra kommunala förskolor och skolor i varje stadsdel och stadsdelsområde.

Vi efterfrågar också ett tydligare jämställdhetsperspektiv i översiktsplanen. Utredningar visar att kvinnor åker mer kollektivt än män. Män har oftast färre stopp på sina resor medan kvinnor avbryter resan flera gånger för inköp, hämtning/lämning av barn och fritidsaktiviteter. För att kvinnors resande ska uppvärderas och förbättras krävs en storskalig satsning på kollektivtrafiken. Översiktsplanen innehåller flera lovvärda satsningar på kollektiva transportmedel men nuvarande borgerliga majoritet satsar större delen av planerade infrastrukturinvesteringar på vägar. Översiktsplanen kommer aldrig att bidra till ökad jämställdhet i kommunen om inte kollektivtrafiken utökas.

Strategiska områden

Av de strategiska områden som föreslås i appendix finns bl.a. Gullmarsplan och Årstafältet. Vänsterpartiet anser inte att Årstafältet skall bebyggas som beskrivs i förslaget. Vi vill att Årstafältet skall bli den landskapspark som det tidigare beslutats om. Bebyggelse kan ske på Årstälänken, i områden vid Årsta partihallar samt i det så kallade Årstastråket när kraftledningen lagts under jord.

Gullmarsplansområdet kan på många sätt göras attraktivare, men en bebyggelse mellan Hammarby sjöstad och Gullmarsplan vid Koleraparken är otänkbar. Vänsterpartiet anser att en överdäckning av Nynäsvägen mellan Gullmarsplan och Globen är helt nödvändig för att förbättra bullersituationen för de boende och knyta ihop Globen med Skärmarbrink. Vi vill på sikt se en utredning av ytterligare överdäckning av Nynäsvägen för att läka ihop det sår som vägen skapat i hela Enskede. En överdäckning skulle möjliggöra attraktiva bostadsområden och parkstrukturer med säkra gång- och cykelbanor.

Det förutsättningslösa arbete som föreslås bedrivs när det gäller Snösättraområdet mellan Farsta och Högdalen måste fokusera på att förstärka ett sammanhängande attraktivt grönområde. Aktiviteterna vid Bråtegränd ska snarast avvecklas och området inlemmas i grönstrukturen. Om en koppling av bebyggelse mellan Högdalen och Älvsjö efterfrågas bör denna ske genom överdäckningar av Magelungsvägen och inte i grönområdet.

Bromma flygfält

Vi vill lyfta upp Bromma flygfält som strategiskt område. Nuvarande flygplats måste snarast avvecklas och området byggas upp till en ekostad med goda kollektivtrafikförbindelser. Tvärbanans förlängning från Alvik mot Kista och Solna får en station i området och gång- cykel och bussförbindelser förbättras. Alla byggnader ska vara passivhus, eller plushus som producerar energi. Gröna tak och väggar fungerar temperaturreglerande och ger möjlighet till odling och rekreation i anslutning till bostäderna. När flygplatsen läggs ner öppnas även nya möjligheter att utveckla närområdet med nya bostäder, parker och promenader längs vattnet.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande

1. Översiktsplan för Stockholms stad – Promenadstaden antas, *bilaga 2-6*.
2. Stadsbyggnadsnämnden ges i uppdrag att i samverkan med andra berörda parter göra en översyn av byggnadsordningen och föreslå i vilken utsträckning den bör bearbetas och vilken status en reviderad byggnadsordning bör få i förhållande till andra styrdokument.
3. Stadsbyggnadsnämnden och trafik- och renhållningsnämnden ges i uppdrag att i samverkan med andra berörda parter utveckla parkprogrammet och ta fram metoder för planering och utveckling av parker och grönområden med fokus på hur fler stockholmare ska få möjlighet att utnyttja stadens gröna miljöer.
4. Energiplan för Stockholm godkänns, *bilaga 7*.
5. Stadsbyggnadsnämnden ges i uppdrag att arbeta fram en ny energiplan för Stockholm med anledning av antagande av översiktsplanen, den regionala utvecklingsplanen, Stockholms stads miljöprogram samt stadens signering av Covenant of Mayors-avtalet.
6. Stockholms stads riktlinjer för bostadsförsörjning godkänns, *bilaga 8*.

Stockholm den 24 februari 2010

På kommunstyrelsens vägnar:
STEN NORDIN

Kristina Alvendal

Ylva Tengblad

Reservation anfördes av *Carin Jämtin, Tomas Rudin, Roger Mogert och Teres Lindberg* (alla s) med hänvisning till reservationen av (s) i borgarrådsberedningen.

Reservation anfördes av *Stefan Nilsson* (mp) med hänvisning till reservationen av (mp) i borgarrådsberedningen.

Reservation anfördes av *Ann-Margarethe Livh* (v) med hänvisning till reservationen av (v) i borgarrådsberedningen.

ÄRENDET

Alla kommuner ska enligt plan- och bygglagen ha en översiktsplan som omfattar hela kommunens yta. Översiktsplanens syfte är att ge vägledning och stöd i beslut om användningen av mark- och vattenområden samt hur den byggda miljön ska utvecklas och bevaras. Stadsledningskontoret och stadsbyggnadsnämnden föreslår att stadens långsiktiga strategier för stadsbyggandet ska vara att stärka centrala Stockholm, att satsa på tyngdpunkter, att koppla samman stadens delar och att främja en levande stadsmiljö i hela staden.

Stadsledningskontoret anser att de analyser som görs i planen generellt är av hög kvalitet och beskriver de olika fokusområdenas problem och utmaningar på ett bra sätt. Stadsledningskontoret anser att översiktsplanens kopplingar till stadens energi- och klimatarbete bör framhållas. Den av stadsbyggnadsnämnden framtagna energiplanen, underordnad översiktsplanen, bör godkännas och stadsbyggnadsnämnden ges i uppdrag att göra en översyn av densamma med anledning av Översiktsplanen, den regionala utvecklingsplanen, Stockholms stads miljöprogram samt åtagandena i anslutning till stadens signering av Covenant of Mayors.

Stadsledningskontoret delar i övrigt stadsbyggnadsnämndens förslag till kompletteringar och tillägg under avsnittet ”Planeringsinriktningar och fokusområden”.

Stadsledningskontoret delar stadsbyggnadsnämndens förslag till justeringar, kompletteringar och mindre förändringar som redovisas i stadsbyggnadskontorets utställningsutlåtande. Vidare ser stadsledningskontoret även positivt på stadsbyggnadsnämndens förslag till kompletterande uppdrag.

Stadsledningskontoret anser att översiktsplanen ska utgöra ett starkt och mycket viktigt styr- och planinstrument i staden. Vision 2030 och översiktsplanen förutsätter vägval och prioriteringar av stadens investeringar. Stadsledningskontoret är av uppfattningen att den nya översiktsplanen och dess stadsutvecklingsstrategier utgår från och har tolkat Vision 2030 på bästa tänkbara sätt.

Stadsbyggnadsnämnden

Stadsbyggnadsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 26 november 2009

1. Stadsbyggnadsnämnden beslutar att godkänna utställningsutlåtandet för Stockholms översiktsplan.

- 2 Stadsbyggnadsnämnden beslutar att godkänna förslaget till Stockholms översiktsplan och översänder det till kommunfullmäktige för antagande med tillhörande två uppdrag beskrivna i kontorets tjänsteutlåtande daterat 20 oktober 2009.
- 3 Stadsbyggnadsnämnden beslutar att ge kontoret i uppdrag att påbörja program för stråket Högdalen – Farsta i enlighet med detta utlåtande.

Reservation anfördes av Teres Lindberg m.fl. (S), *bilaga 1*.

Reservation anfördes av Maria Hannäs (V), *bilaga 1*.

Reservation anfördes av Cecilia Obermüller (MP), *bilaga 1*.

Särskilt uttalande gjordes av Cecilia Obermüller (MP), *bilaga 1*.

Stadsbyggnadskontorets tjänsteutlåtande daterat den 20 oktober 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Förslag till beslut

1. Stadsbyggnadsnämnden godkänner utställningsutlåtandet för Stockholms översiktsplan.
2. Stadsbyggnadsnämnden godkänner förslaget till Stockholms översiktsplan och översänder det till kommunfullmäktige för antagande med tillhörande två uppdrag beskrivna i detta tjänsteutlåtande.
3. Stadsbyggnadsnämnden uppdrar åt kontoret att påbörja program för stråket Högdalen – Farsta i enlighet med detta utlåtande.

Sammanfattning

Stadsbyggnadsnämnden har givit kontoret i uppdrag att ta fram ett förslag till ny översiktsplan för Stockholm under innevarande mandatperiod. Kontoret föreslår att utställningsförslaget till översiktsplan tillsammans med de revideringar som föreslås i detta utlåtande ska utgöra förslaget till ny översiktsplan för Stockholm.

Utställningen av översiktsplanen har förstärkt kontorets uppfattning om att processen för framtagandet av en ny översiktsplan så här långt varit framgångsrik. Det har varit en aktiv dialog med stadens aktörer om Stockholms framtid under hela processen.

Under utställningen har det inkommit drygt 100 yttranden. De synpunkter som kommit in är i huvudsak från dem som inte anser sig ha fått sina synpunkter tillgodosedda efter samrådet. Kontorets bedömning är dock att huvudinriktningen för översiktsplanen ligger kvar och de fyra strategierna för stadsutveckling utgör en bra grund för en hållbar tillväxt av Stockholm.

Stadsbyggnadskontoret föreslår således att stadens långsiktiga strategier för stadsbyggandet ska vara att stärka centrala Stockholm, att satsa på tyngdpunkter, att koppla samman stadens delar och att främja en levande stadsmiljö. Enligt kontorets bedömning är detta ett viktigt steg mot en hållbar tillväxt i Stockholm och en beskrivning på hur Stockholm kan bli en stad i världsklass. Kontoret menar även att planförslaget stämmer överens med nämndens tidigare inriktningsbeslut om en strategisk, genomförande- och omvärldsriktad plan.

Bilagor

1. Utställningsutlåtande 2009-10-20
2. Remissammanställning 2009-10-10
3. Stockholms översiktsplan, maj 2009 (inklusive bilaga)

Utlåtande

Bakgrund

Översiktsplanen är enligt plan- och bygglagen kommunens instrument för en långsiktigt lämplig mark- och vattenanvändning samt bevarande och utveckling av bebyggelsen. Stockholms stads gällande översiktsplan antogs av kommunfullmäktige 1999 och den förklarades i huvudsak aktuell maj 2006.

I maj 2007 beslutade stadsbyggnadsnämnden att en ny översiktsplan ska tas fram under innevarande mandatperiod.

I januari 2008 fattade nämnden beslut om inriktning för arbetet med översiktsplanen. Nämnden lade fast att arbetet ska inriktas på nio fokusområden samt att Stockholms nästa översiktsplan ska vara strategisk, genomförande- och omvärldsriktad. Bland annat betonades att planen bör utgå från stadens vision om ett Stockholm i världsklass och samordnas med andra styrdokument som påverkar Stockholms utveckling samt att arbetet ska bedrivas i samverkan med andra förvaltningar och bolag.

I samband med inriktningsbeslutet tillsattes en politisk referensgrupp med representanter från samtliga politiska partier i stadsbyggnadsnämnden för att följa arbetet. Därutöver finns det en särskild styrgrupp för översiktsplanen med förvaltnings- och bolagsdirektörer som utsetts av stadsdirektören.

Den 14 maj 2009 fattade nämnden beslut om att godkänna samrådsredogörelsen samt att ställa ut ett förslag till översiktsplan. Nämnden uppdrog till kontoret att i översiktsplanen peka ut områden lämpliga för småhusbebyggelse, som Snösätraområdet i Högdalen samt att redovisa möjliga angöringspunkter för byte mellan land- och vattenburen kollektivtrafik.

Dialog

Samverkan inom staden och en bred dialog med stadens övriga aktörer har varit högt prioriterat under hela processen. Utställningen för Stockholms översiktsplan pågick mellan den 1 juni – 21 september 2009. Under utställningstiden arrangerade kontoret en rad aktiviteter för att fortsätta den dialog om stadens framtid som så frångångsrikt inleddes under samrådet. Aktiviteterna beskrivs närmare i utställningsutlåtandet (bilaga 1).

Förslaget till ny översiktsplan skickades ut till drygt 350 myndigheter, intresseorganisationer, lokala föreningar och privatpersoner. Under utställningen har drygt 100 skriftliga yttranden inkommit. Samtliga synpunkter sammanfattas i bilagd sammanställning (bilaga 2).

Förslag till översiktsplan maj 2009

De synpunkter som inkom under samrådet låg till grund för ett antal förslag till revideringar och resulterade i det utställningsförslag som biläggs detta tjänsteutlåtande (bilaga 3). I förslaget redovisas inledningsvis utmaningar och visioner för stadsbygget där bland annat översiktsplanens roll för en långsiktigt hållbar tillväxt preciseras. I kapitel 2 redovisas de mål och allmänna intressen som är viktigast och mest aktuella för stadens utveckling. Inom nio fokusområden presenteras förutsättningarna för planeringen samt ett antal förslag till inriktningar.

I kapitel 3 redovisas fyra stadsbyggnadsstrategier för ett tätare och mer sammankopplat Stockholm. Strategierna för en hållbar tillväxt är:

- Fortsätt att stärka centrala Stockholm
- Satsa på attraktiva tyngdpunkter
- Koppla samman stadens delar
- Främja en levande stadsmiljö i hela staden

I kapitel 4 beskrivs den fortsatta planeringen och genomförandet. I ett särskilt appendix presenterar kontoret pågående planering och utvecklingsmöjligheter för de geografiska områden som särskilt pekas ut i planen.

Samtliga bilagor ingår i översiktsplanen men redovisas separat.

När kommunfullmäktige har antagit den nya översiktsplanen för Stockholm ska en ny produkt formges och tryckas.

fortsatt process

En behandling i nämnden möjliggör för ett politiskt ställningstagande i kommunfullmäktige vårvintern 2010. Kontoret kommer även under den fortsatta processen vara tillgängliga för information och diskussion kring planen och dess genomförande. Efter att planen blivit godkänd av nämnden är processen inriktad på frågor kring genomförande och tillämpning. En viktig del i detta utvecklingsarbete är planens roll som styrdokument i staden och hur den kan utgöra grund för prioriteringar av stadens stora investeringar.

Kontorets synpunkter och förslag

Utställningen av översiktsplanen har förstärkt kontorets uppfattning om att processen för framtagandet av en ny översiktsplan så här långt varit framgångsrik. Det har varit en aktiv dialog med stadens aktörer om Stockholms framtid under hela processen. Byggbranschen och ungdomar är två grupper där kontoret genomfört speciella aktiviteter under utställningen. En viktig del i processen är den samverkan som skett inom Stockholm stad för att detta styrdokument ska bli hela stadens översiktsplan. Kontoret har fört en mängd givande diskussioner om framtidens stadsutveckling i en växande storstad, inte minst inom ramen för "Ring så kommer vi" och andra aktiviteter under utställning och samråd.

Antalet inkomna skriftliga synpunkter under utställningen var färre än under samrådet. Detta kan vara ett bevis på en bra dialog och förankring under samrådet, vilket gör att många som yttrat sig tidigare inte anser att de behöver göra det igen då deras synpunkter är tillgodosedda. De synpunkter som kommit in under utställningen är i huvudsak från dem som inte anser sig ha fått sina synpunkter tillgodosedda efter samrådet, men det finns även exempel på synpunkter från t ex företagarna som anser sig få gehör för sin uppfattning kring stadens verksamhetsområden.

Synpunkterna under utställningen berör precis som under samrådet både tematiska och geografiska områden. Det kvarstår invändningar framför allt när det gäller balansen mellan vägtrafik och kollektivtrafik samt ny bebyggelse i grönområden.

Kontorets bedömning är att huvudinriktningen för översiktsplanen ligger kvar.

De nio fokusområdena och de fyra strategierna utgör en bra grund för en hållbar tillväxt av Stockholm. För att betona det helhetsperspektiv som präglar denna strategiska översiktsplan anser kontoret att begreppet *stadsbyggnadsstrategi* bytas ut mot det bredare begreppet *stadsutvecklingsstrategi*.

Även under utställningen har det inkommit synpunkter som efterfrågar mer utförliga beskrivningar och fördjupade resonemang av olika frågor. I utställningsutlåtandet (bilaga 1) lämnas en rad förslag till ändringar, tillägg och justeringar jämfört med utställningsförslaget. Kontoret anser att många av dessa frågor ska hanteras inom ramen för den rullande översiktsplaneringen där tematiska och geografiska tillägg görs där det finns behov att fördjupa eller aktualisera översiktsplanens inriktning.

Kontoret anser att det finns ett starkt stöd för att Stockholms översiktsplan bör vara överskådlig och lättillgänglig. Det har visat sig att en väl sammanhållen process, en kontinuerlig dialog och ett lättillgängligt dokument är demokratiskt i den bemärkelsen att många Stockholmare har getts möjlighet att sätta sig in i förslaget till stadens utveckling fram till år 2030.

Förändringar och kompletteringar

Många av de justeringar, kompletteringar och mindre förändringar som föreslås redovisas i utställningsutlåtandet. Här kommer en redogörelse för de viktigaste förändringarna som kontoret föreslår.

Beslut i SBN maj 2009

I enlighet med nämndens beslut den 14 maj 2009 föreslår kontoret att strategin om att koppla samman stadens delar kompletteras. Detta bör göras med en ny vägledning som innebär att inom de delar där ny bebyggelse anses vara det mest lämpliga i syfte att koppla områden ska möjligheten att komplettera med småhusbebyggelse alltid prövas. Småhusbebyggelse ska även hanteras i fokusområdet, *Bostadsförsörjning i en växande stad*.

Snösätraområdet anges som ett exempel på detta. Kontoret anser att hela stråket mellan Högdalen och Farsta som finns utpekad i översiktsplanen bör studeras med utgångspunkt att koppla samman dessa delar på ett bättre sätt än idag. Det kan handla om kompletteringsbebyggelse på fler platser och ett tydliggörande av grönstrukturen

och hur den kan aktiveras. Av den anledningen bör kontoret få i uppdrag av nämnden att påbörja ett förutsättningslöst programarbete för stråket Högdalen – Farsta där utblickar till Älvsjö bör studeras med avseende på infrastruktur. Detta stråk är utpekade i översiktsplanen som ett utvecklingsbart samband i syfte att koppla samman stadens delar.

De omstigningspunkter mellan land- och vattenburen kollektivtrafik som finns redovisade under fokusområdet ”*Stockholm som staden på vattnet*” bör även åskådliggöras på den samlande plankartan.

Samråd och utställning

Med hänsyn till de synpunkter som inkommit under processen anser kontoret att det finns anledning till ett par kompletteringar av förslaget till översiktsplan.

Som en följd av EU:s ramdirektiv för vatten kommer ökade krav ställas på vattenkvaliteten i sjöar och vattendrag och därmed dagvattnets kvalitet samt att föreskrifter och rekommendationer i enlighet med beslut om vattenskyddsområde för Östra Mälaren följs. Översiktsplanen kompletteras och förtydligas med avseende på vad som ska beaktas för att säkerställa en god vattenkvalitet i sjöar och vattendrag.

Med anledning av de synpunkter som inkommit gällande energifrågor så bör den framtagna energiplanen för staden ingå i fullmäktiges antagande av översiktsplanen och kan biläggas den kommunövergripande översiktsplanen.

Länsstyrelsens granskningsyttrande

Länsstyrelsen har under utställningen inlämnat ett granskningsyttrande på översiktsplanen. Enligt PBL ska det framgå av yttrandet om staten har något att erinra mot översiktsplanen beträffande riksintressen, mellankommunal samordning eller hälsa och säkerhet. Kontorets bedömning är att länsstyrelsens synpunkter och förslag till stor del handlar om att precisera åtgärder i den kommande planeringen. I vissa fall handlar det om förtydliganden av förslaget som kontoret avser att göra, men som inte påverkar planförslaget i stort utan mer är av redaktionell karaktär. Nedan sammanfattas de viktigaste förändringarna och ställningstagandena:

- I kap 2.10 bör stadens förhållningssätt till bebyggelse kring Bromma flygplats ytterligare förtydligas. Ny bebyggelse kan prövas där de faktiska bullernivåerna understiger 55 FBN. Samtidigt bör inte ytterligare förtätningar ske trots att det finns äldre byggrätter där ljudnivåerna ligger över 55 FBN.

- Som en del av den rullande översiktsplaneringen är det viktigt att redovisa hur gällande miljö kvalitetsnormer följs. Detta är en process som pågår och vars resultat får utgöra inriktning för fortsatt planering.

- Miljö- och riskfaktorerna bör kompletteras med en redovisning av omlidningsvägnätet.

- Den nya strandskyddslagen som trädde i kraft 1 juli 2009 kommer att innebära att detaljplaneläggning vid vatten måste beakta strandskyddets syften och hur strandzonen lämpligast ska användas. Kap 2.2 ska kompletteras med en hänvisning till denna lagstiftning.

Rullande översiktsplanering – kompletterande uppdrag

Många synpunkter handlar om en avsaknad av fördjupning och tydliga ställningstaganden. Planens karaktär som strategiskt dokument har varit en viktig utgångspunkt, men till det hör att jobba med en mer rullande översiktsplanering som ger en större aktualitet i sektorsfrågor och olika geografiska avsnitt. Kontoret anser att berörda nämnder bör få följande kompletterande uppdrag i samband med ett antagande av översiktsplanen:

- Stockholms byggnadsordning kommer att utgöra ett planeringsunderlag till den nya översiktsplanen och inte vara en del av planen som är fallet med den nu gällande översiktsplanen (ÖP99). Kontoret anser att kommunfullmäktige bör ge stadsbyggnadsnämnden och kulturnämnden i uppdrag att göra en översyn av byggnadsordningen och föreslå i vilken utsträckning den bör bearbetas och vilken status en reviderad byggnadsordning bör få i förhållande till andra styrdokument.

- Stockholms parker och grönområden är några av stadens viktigaste och mest uppskattade kvaliteter. Detta framgår inte minst av de många synpunkter på översiktsplanen som rör denna fråga. I planeringen av stadens gröna miljöer är stadens parkprogram en given utgångspunkt, men kontoret ser att det finns ett tydligt behov av att utveckla parkprogrammet och ta fram metoder för en aktiv och framsynt planering av parker och grönområden. Kontoret anser att kommunfullmäktige bör ge stadsbyggnadsnämnden och trafiknämnden i uppdrag att i samverkan med andra berörda nämnder ta fram metoder för planering och utveckling av parker och grönområden med fokus på hur fler Stockholmare ska få möjlighet att utnyttja stadens gröna miljöer.

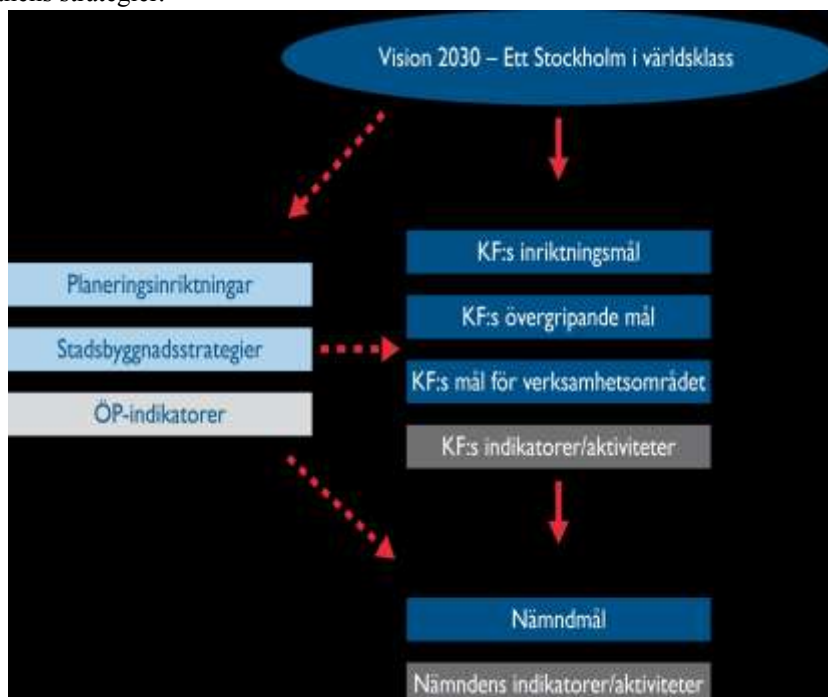
Översiktsplanen som styrdokument

Stadsbyggnadsnämnden har fattat beslut om att den nya översiktsplanen ska vara strategisk, genomförande- och omvärldsinriktad. Flera förvaltningar och bolag inom staden har också lyft fram frågor som rör hur planen ska genomföras, följas upp och utvärderas. Stadsbyggnadskontoret anser att den fortsatta processen bör vara inriktad på att, tillsammans med andra förvaltningar och bolag, närmare definiera översiktsplanens roll som styrdokument och stadsutvecklingsprogram. Kontoret anser vidare att det är väsentligt att den antagna översiktsplanen kommuniceras och förankras inom staden och med alla de Stockholmare och andra aktörer som medverkat under processen.

Ett viktigt utvecklingsarbete i denna riktning pågår i och med processen kring investeringsstrategin. Illustrationen nedan visar att ÖP likväl som budgeten utgår från Vision 2030 och att ÖP bör kunna ge underlag för de avvägningar som görs i samband med beslut om budget för kommande år. Till stor del bör detta handla om vilka större utvecklingsområden som bör prioriteras och när. Det bör vara möjligt att vikta strategierna mot varandra så att exempelvis satsningar för att koppla samman Stockholm under en specifik period anses som viktigare än att utveckla nya tyngdpunkter. Strategierna skulle kunna utgöra ramen för de prioriteringar som görs i den årliga budgeten.

ÖP har en särställning i förhållande till andra planer och program med tanke på det omfattande samråd som skett och den grundliga framtagandeprocessen inom staden. Det breda samarbetet mellan stadsledningskontoret och berörda förvaltningar ger goda

förutsättningar för tydligare underlag för stora investeringar inom ramen för översiktsplanens strategier.

Om ÖP ska kunna integreras i ILS, krävs en systematisk uppföljning och utvärdering. Det är väsentligt att indikatorer som syftar till att följa genomförandet av ÖP arbetas fram under 2010 för att inarbetas i budget för 2011. Detta bör också ske i samråd med processen kring investeringsstrategin. Indikatorerna ska dels vara anpassade för ILS och mätbara på ettårsbasis, dels kan det finnas indikatorer som är avläsbara ett fyraårsperspektiv och ligger till grund för den stadsutvecklingsrapport som bör utgöra en del av uppföljningen av översiktsplanen. I detta perspektiv är en hållbar balans mellan de fyra stadsbyggnadsstrategierna en viktig utgångspunkt.

beslut om en ny översiktsplan

Sammanfattningsvis konstaterar kontoret att förslaget till översiktsplan stämmer överens med nämndens inriktningsbeslut om en strategisk, genomförande- och omvärldsinriktad plan. Det utställningsförslag som finns framtaget, kompletterat med föreslagna förändringar i detta ärende, är enligt kontorets bedömning ett viktigt steg mot en hållbar tillväxt och utvecklandet av ett Stockholm i världsklass.

Kontoret föreslår att nämnden godkänner förslaget till översiktsplan och där till hörande utställningsutlåtande och överlämnar till kommunfullmäktige för antagande.

Kontoret föreslår även att kommunfullmäktige i samband med ett antagande ger berörda nämnder två uppdrag. Ett som berör en översyn av byggnadsordningen och ett som handlar om utveckling av parker och grönområden i en tätare stad.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 28 januari 2010 har i huvudsak följande lydelse.

Sammanfattning

Stadsbyggnadskontoret fick i maj 2007 av stadsbyggnadsnämnden uppdraget att ta fram förslag till ny översiktsplan för Stockholms Stad under innevarande mandatperiod. I maj 2009 fattade stadsbyggnadsnämnden beslut om att godkänna samrådsredogörelsen samt att ställa ut ett förslag till översiktsplan. En behandling av förslaget i stadsbyggnadsnämnden under hösten 2009 har möjliggjort ett politiskt ställningstagande i kommunfullmäktige vårvintern 2010.

Förslaget till stadens nya översiktsplan redovisar de mål och allmänna intressen som är viktigast och mest aktuella för stadens utveckling. Planen innefattar nio fokusområden samt fastställer fyra stadsbyggnadsstrategier. Vidare beskrivs den fortsatta planeringen och genomförandet.

Stadsledningskontoret anser att de analyser som görs i planen generellt är av hög kvalitet och beskriver de olika fokusområdenas problem och utmaningar på ett bra sätt. Stadsledningskontoret anser att översiktsplanens kopplingar till stadens energi- och klimatarbete bör framhållas. Stadens fastställande av det ambitiösa utsläppsmålet på 3 ton CO₂ till år 2015 lyftas fram samt stadens ambition att fastställa en ny åtgärdsplan för klimat och energi som sträcker sig till 2020. Den av stadsbyggnadsnämnden framtagna energiplanen, underordnad översiktsplanen, bör godkännas och stadsbyggnadsnämnden ges i uppdrag att göra en översyn av densamma med anledning av Översiktsplanen, den regionala utvecklingsplanen, Stockholms stads miljöprogram samt åtagandena i anslutning till stadens signering av Covenant of Mayors. Stadsledningskontoret delar i övrigt stadsbyggnadsnämndens förslag till kompletteringar och tillägg under avsnittet "Planeringsinriktningar och fokusområden".

Vad gäller de stadsbyggnadsstrategier som lyfts fram vill stadsbyggnadsnämnden inledningsvis påpeka att kontoret delar stadsbyggnadsnämndens förslag att ändra benämningen "stadsbyggnadsstrategier" till "stadsutvecklingsstrategier". Stadsledningskontoret anser att de fyra beskrivna stadsutvecklingsstrategierna utgör en bra grund för en hållbar tillväxt av Stockholm.

Stadsledningskontoret välkomnar den bearbetning som gjorts av resonemangen kring de målkonflikter, dvs. mål som motverkar varandra, som uppstår i samband med stadsutvecklingen. Genom att lyfta fram de målkonflikter som är förknippade med de olika strategierna visar översiktsplanen också att det är viktigt med noggranna avvägningar i den fortsatta planeringen av stadsutvecklingsområden, förtätningar av närförort, utvecklingen av den centrala staden, sammankoppling av stadens delar, satsningen på attraktiva tyngdpunkter samt skapandet av en levande stadsmiljö i hela staden. Samtidigt anser stadsledningskontoret också att det är viktigt att poängtera att flertalet av stadens mål samverkar med varandra.

Stadsledningskontoret delar stadsbyggnadsnämndens förslag till justeringar, kompletteringar och mindre förändringar som redovisas i stadsbyggnadskontorets utställningsutlåtande. Vidare ser stadsledningskontoret även positivt på stadsbyggnadsnämndens förslag till kompletterande uppdrag.

Vidare ser stadsledningskontoret positivt på en tydlig översiktsplan då behovet av samråd kan minska och därmed möjliggörs en mer effektiv plan- och byggprocessen i staden.

Stadsledningskontoret anser att översiktsplanen ska utgöra ett starkt och mycket viktigt styr- och planinstrument i staden. Vision 2030 och översiktsplanen förutsätter vägval och prioriteringar av stadens investeringar. Stadsledningskontoret är av uppfattningen att den nya översiktsplanen och dess stadsutvecklingsstrategier utgår från och har tolkat Vision 2030 på bästa tänkbara sätt. De nio fokusområdena är en direkt spegling av visionens tre teman. Stadsledningskontoret anser att översiktsplanens stadsutvecklingsstrategier omfattar stadens inriktning på såväl kort som lång sikt och ska fungera som vägledning och styrande princip för hur staden ska utvecklas samt utgöra grund för prioriteringar av stadens investeringar. När stadens många investeringsprojekt ska prioriteras sinsemellan krävs således att de kopplas till stadsutvecklingsstrategierna.

Stadsledningskontoret kan dock konstatera att översiktsplanen inte innehåller några förslag på just prioriteringar av hur stadens utveckling ska ske och härvid uppstår en uppenbar risk att planen inte ses som genomförandeariktad. Det finns heller ingen direkt konkretisering av planen på områdes- eller stadsdelsnivå eller någon närmare beskrivning och uppställning av olika utvecklingsalternativ.

Med ovanstående i beaktande anser stadsledningskontoret att det idag saknas ett dokument som beskriver övergången mellan stadens visioner och den operationella kortsiktiga verksamhetsplaneringen i varje års budget. Stadsledningskontoret vill lyfta fram att staden för närvarande bedriver ett viktigt utvecklingsarbete med att ta fram en samlad investeringsstrategi som ska ge en beskrivning av vad stadens övergripande vision och strategier såsom översiktsplanen och Vision 2030 innebär ur ett invester-

ingsperspektiv. Investeringsstrategin ska med andra ord beskriva hur de övergripande strategierna ska omsättas i investeringar och utgör därmed ett steg mellan stadens långsiktiga ambitioner och investeringsplaner.

Stadsledningskontoret anser vidare att liksom stadens mål med bäring på investeringar bör viktas sinsemellan och ställas mot varandra så bör också översiktsplanens stadsutvecklingsstrategier göra det då stadens investeringsprioriteringar annars försvåras. Härigenom skapas också en tydlighet och transparens mellan strategi och investeringsprioriteringar och därmed förutsättningar att på rationella och objektiva grunder fatta rätt investeringsbeslut.

Stadsledningskontoret vill understryka att avvägningen mellan de olika stadsutvecklingsstrategierna är en stor utmaning och väsentlig för att Stockholm ska kunna växa på ett hållbart sätt. Stadsledningskontoret anser dock att denna avvägning inte kan göras vid ett tillfälle utan ständigt måste balanseras mot rådande situation. Stadsledningskontoret delar stadsbyggnadsnämndens synpunkt att det är viktigt att översiktsplanens strategier kopplas till stadens system för styrning och uppföljning (ILS) och därmed budgetprocess.

Stadsledningskontoret anser att den tillhörande miljökonsekvensbeskrivningen innehåller väl genomarbetade resonemang kring de miljökonsekvenser som kan uppstå av den nya översiktsplanen. Dock saknar stadsledningskontoret ett tydligare resonemang om vad översiktsplanens olika strategier bedöms kunna få för sociala och ekonomiska konsekvenser. Stadsledningskontoret föreslår, under ledning av stadsbyggnadsnämnden, att en övergripande intern studie och bedömning över översiktsplanens påverkan på medborgarnas levnadsvillkor påbörjas under 2010. Stadsledningskontoret föreslår också, under ledning av stadsledningskontoret, att en övergripande intern studie och ekonomisk bedömning av översiktsplanens nettoutgifter för staden, påbörjas under 2010 och integreras i det pågående arbetet med framtagande av en investeringsstrategi för Stockholm.

Bakgrund

Enligt plan- och bygglagen ska kommunfullmäktige en gång per mandatperiod ta ställning till översiktsplanens aktualitet. Planen ska ge vägledning för beslut om användningen av mark- och vattenområden och för hur den byggda miljön ska utvecklas och bevaras. Kommunen ska även visa hur de avser att tillgodose de redovisade riksintressena i översiktsplanen.

Stadens gällande översiktsplan antogs 1999 och fick förlängd giltighetstid till 2006. Stadsbyggnadsnämnden gav i maj 2007 stadsbyggnadskontoret i uppdrag att inleda processen med att ta fram ett förslag till översiktsplan som skulle behandlas av kommunfullmäktige våren 2010. I januari 2008 fastställde stadsbyggnadsnämnden att arbetet med en ny översiktsplan skulle inriktas på nio fokusområden och att planen

skulle vara strategisk, genomförande och omvärldsriktad. I maj 2009 fattade stadsbyggnadsnämnden beslut om att godkänna samrådsredogörelsen samt att ställa ut ett förslag till översiktsplan. Utställningen pågick mellan 1 juni – 21 september. En behandling av förslaget i stadsbyggnadsnämnden under hösten 2009 har möjliggjort ett politiskt ställningstagande i kommunfullmäktige vårvintern 2010.

Ärendet

Den 26 november 2009 godkände stadsbyggnadsnämnden utställningsutlåtandet för Stockholms översiktsplan. I nämndens godkännande ingår även att kommunfullmäktige föreslås ge berörda nämnder två uppdrag inom ramen för den rullande översiktsplaneringen: översyn av byggnadsordningen samt hur parker och grönområden kan utvecklas i en tätare stad.

I förslaget redovisas inledningsvis utmaningar och visioner för stadsbyggandet där bland annat översiktsplanens roll för en långsiktigt hållbar tillväxt preciseras. Förslaget redovisar de mål och allmänna intressen som är viktigast och mest aktuella för stadens utveckling. Inom nio fokusområden;

- Stockholm som staden på vattnet
- Ett starkt näringsliv och utbildningssystem
- En socialt sammanhållen och levande stad
- Idrott, rekreation och attraktiva grönområden
- Ett modernt transportsystem och hållbart resande
- Bostadsförsörjning i en växande stad
- Nya energilösningar och tekniska försörjningssystem
- En stad rik på upplevelser och kulturhistoriska värden
- Miljö, hälsa och säkerhet i en tät storstad

presenteras förutsättningarna för planeringen samt ett antal förslag till inriktningar. Fyra stadsbyggnadsstrategier för ett tätare och mer sammankopplat Stockholm lyfts också fram:

1. Fortsätt att stärka centrala Stockholm
2. Satsa på attraktiva tyngdpunkter
3. Koppla samman stadens delar
4. Främja en levande stadsmiljö i hela staden

Vidare beskrivs den fortsatta planeringen och genomförandet. I ett särskilt appendix presenterar kontoret pågående planering och utvecklingsmöjligheter för

de geografiska områden som särskilt pekas ut i planen. En bilaga med en miljökonsekvensbeskrivning, riksintressen enligt miljöbalken samt redovisning av miljö- och riskfaktorer ingår också i planen.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av stadsledningskontoret stab i samråd med förnyelseavdelningen och finansavdelningen.

Stadsledningskontorets synpunkter och förslag

Planeringsinriktningar och fokusområden

Stadsledningskontoret kan konstatera att det är relativt få förändringar som gjorts i stadsbyggnadsnämndens slutliga förslag till översiktsplan jämfört med samrådsförslaget när det gäller avsnittet planeringsinriktningar och fokusområden. Analyserna är fortsatt generellt av hög kvalitet och beskriver de olika fokusområdenas problem och utmaningar på ett bra sätt.

Stadsledningskontoret delar i övrigt stadsbyggnadsnämndens förslag till kompletteringar och tillägg under avsnittet ”Planeringsinriktningar och fokusområden”.

Stadsbyggnadsstrategier för hållbar tillväxt

Stadsledningskontoret vill inledningsvis påpeka att kontoret instämmer i stadsbyggnadsnämndens förslag att ändra benämningen ”stadsbyggnadsstrategier” till ”stadsutvecklingsstrategier”. Nedan hänvisas därför synpunkterna till den nya benämningen.

Stadsledningskontoret anser att strategisavsnittet har förbättrats avsevärt genom de konkretiseringar och förtydliganden som gjorts sedan samrådsförslaget. De fyra beskrivna stadsutvecklingsstrategierna utgör en bra grund för en hållbar tillväxt av Stockholm.

Stadsledningskontoret välkomnar den bearbetning som gjorts av resonemangen kring de målkonflikter, dvs. mål som motverkar varandra, som uppstår i samband med stadsutvecklingen. Genom att lyfta fram de målkonflikter som är förknippade med de olika strategierna visar översiktsplanen också att det är viktigt med noggranna avvägningar i den fortsatta planeringen av stadsutvecklingsområden, förtätningar av närförort, utvecklingen av den centrala staden, sammankoppling av stadens delar, satsningen på attraktiva tyngdpunkter samt skapandet av en levande stadsmiljö i hela staden. Samtidigt anser stadsledningskontoret att det är viktigt att poängtera att flertalet av stadens mål också samverkar med varandra.

Förändringar och kompletteringar

Stadsledningskontoret instämmer i stadsbyggnadsnämndens förslag på justeringar, kompletteringar och mindre förändringar som redovisas i stadsbyggnadskontorets utställningsutlåtande. Vidare ser stadsledningskontoret även positivt på stadsbyggnadskontorets förslag till kompletterande uppdrag; dvs. 1./ att göra en översyn av byggnadsordningen och föreslå i vilken utsträckning den bör bearbetas och vilken status en reviderad byggnadsordning bör få i förhållande till andra styrdokument. 2./ att tillsammans med trafiknämnden och i samverkan med andra berörda nämnder ta fram metoder för planering och utveckling av parker och grönområden med fokus på hur fler stockholmare ska få möjlighet att utnyttja stadens gröna miljöer. 3./ att påbörja program för stråket Högdalen-Farsta där utblickar till Älvsjö bör studeras med avseende på infrastruktur.

Fortsatt planering och genomförande

Vägledning för en effektiv plan- och byggprocess

Stadsledningskontoret ser positivt på en tydlig översiktsplan då behovet av samråd kan minska och därmed möjliggörs en mer effektiv plan- och byggprocessen i staden.

Översiktsplanen som styrdokument och stadsutvecklingsprogram

Stadsledningskontoret anser att översiktsplanen ska utgöra ett starkt och mycket viktigt styr- och planeringsinstrument i staden. Stadsledningskontoret anser att planen bör betecknas som en utveckling och konkretisering av Vision 2030. Det är väsentligt att planen kommuniceras och förankras inom staden och med alla de medborgare och aktörer som medverkat under processen och som ska bidra i förverkligandet.

Prioriteringar för stadsutvecklingen

Vision 2030 och översiktsplanen förutsätter vägval och prioriteringar av stadens investeringar. Staden bedriver ett viktigt utvecklingsarbete med att ta fram en samlad investeringsstrategi som utifrån god ekonomisk hushållning ska skapa möjlighet att styra, utvärdera, samordna och följa upp stadens investeringar. Investeringsstrategin ska ge en beskrivning av vad stadens övergripande vision och strategier såsom ÖP och Vision 2030 innebär ur ett investeringsperspektiv. Investeringsstrategin beskriver med andra ord hur de övergripande strategierna ska omsättas i investeringar och utgör därmed ett steg mellan långsiktiga ambitioner och investeringsplaner.

Stadsledningskontoret är av uppfattningen att den nya översiktsplanen och dess stadsutvecklingsstrategier utgått från och har tolkat Vision 2030 på bästa tänkbara sätt. De nio fokusområdena är en direkt spegling av visionens tre teman enligt stadsledningskontorets uppfattning. Stadsledningskontoret anser att översiktsplanens stadsutvecklingsstrategier omfattar stadens inriktning på såväl kort som lång sikt och ska fungera som vägledning och styrande princip för hur staden ska utvecklas samt utgöra grund

för prioriteringar av stadens investeringar. När stadens många investeringsprojekt ska prioriteras sinsemellan krävs således att de kopplas till stadsutvecklingsstrategierna.

Stadsledningskontoret noterar dock att översiktsplanen inte innehåller några förslag på just prioriteringar av hur stadens utveckling ska ske och härvid uppstår en uppenbar risk att planen inte ses som genomförandeinriktad. Det finns heller ingen direkt konkretisering av planen på områdes- eller stadsdelsnivå eller någon närmare beskrivning och uppställning av olika utvecklingsalternativ. Framförallt en vidareutveckling av den allmänna bedömning som görs i planen, att staden har en god beredskap för att möta den stora bostadsefterfrågan fram till 2030 hade varit önskvärd.

Stadens visionsarbete med söderort som innefattar många av framtidens viktigaste utvecklingsområden bör också lyftas fram tydligare i planen.

En översiktsplan handlar till mycket stor del om att hitta en lämplig avvägning mellan olika intressen utifrån internationella, nationella, regionala och kommunala mål. Stadsledningskontoret vill understryka att avvägningen mellan de olika stadsutvecklingsstrategierna är en stor utmaning och väsentlig för att Stockholm ska kunna växa på ett hållbart sätt.

Stadsledningskontoret anser dock att denna avvägning inte kan göras vid ett tillfälle utan ständigt måste balanseras mot rådande situation. Stadsledningskontoret delar stadsbyggnadsnämndens synpunkt att det är viktigt att översiktsplanens strategier kopplas till stadens system för styrning och uppföljning (ILS) och därmed budgetprocess. Stadsledningskontoret anser därför, liksom stadsbyggnadskontoret också poängterat, att det är viktigt att indikatorer som syftar till att följa genomförandet av översiktsplanen arbetas fram så snart planen är beslutad i fullmäktige. Indikatorerna ska i så hög grad som möjligt kunna utläsas direkt ur planen och vara mätbara.

Stadsledningskontoret anser vidare att liksom stadens mål med bäring på investeringar bör viktas sinsemellan och ställas mot varandra så bör också översiktsplanens stadsutvecklingsstrategier göra det då stadens investeringsprioriteringar annars försvåras. Härigenom skapas också en tydlighet och transparens mellan strategi och investeringsprioriteringar och därmed förutsättningar att på rationella och objektiva grunder fatta rätt investeringsbeslut.

Stadsledningskontoret gör bedömningen att det framförallt är de tre förstnämnda strategierna; 1/ Fortsätt att stärka centrala Stockholm, 2./ Satsa på attraktiva tyngdpunkter och 3./ Koppla samman stadens delar, som är relevanta i en avvägningsprocess vid en fördelning av investeringsvolymen.

Stadens budget med tillhörande fleråriga investeringsplaner bör åskådliggöra hur investeringsvolymen fördelar sig på de olika utpekade strategierna.

Konsekvensanalys

Stadsledningskontoret anser att miljökonsekvensbeskrivningen innehåller väl genomarbetade resonemang kring de miljökonsekvenser som kan uppstå av den nya översiktsplanen.

Sociala konsekvenser

Sociala dimensioner och perspektiv såsom arbete och försörjning, boende, barnens villkor, delaktighet, trygghet, fysisk aktivitet, vardagsliv, jämställdhet, integration bör analyseras närmare. Stadsledningskontoret föreslår, under ledning av stadsbyggnadsnämnden, att en övergripande intern studie och bedömning av översiktsplanens påverkan på medborgarnas levnadsvillkor påbörjas under 2010.

Ekonomiska konsekvenser

Många av de viktigaste framtidsfrågorna berör den fortsatta utvecklingen av stadens strategiska områden, tyngdpunkter och trafikinfrastruktur och hur denna ska finansieras. Det hade därför varit önskvärt att planen skulle innehålla ett resonemang kring de ekonomiska aspekterna för att genomföra de investeringar som föreslås i planen.

Stadsledningskontoret föreslår att en övergripande studie och ekonomisk bedömning över översiktsplanens nettoutgifter, i grova drag, påbörjas under 2010 och integreras i stadsledningskontorets pågående uppdrag avseende framtagandet av en investeringsstrategi för Stockholm.

En grov översikt av nettoutgiftskonsekvenser för staden bör vara en rimlig utgångspunkt för att undersöka grundförutsättningarna för översiktsplanens genomförandekraft. Den ekonomiska bedömningen av översiktsplanen och dess föreslagna stadsutvecklingsstrategier behöver göras i flera steg, från översiktliga överväganden utifrån ett brett, samhällsekonomiskt perspektiv till effekter på kommunalekonomi och exploateringsekonomi i de strategiska områden, tyngdpunkter och trafikinfrastruktur som pekas ut i planen.

Energiplan för Stockholm, dnr 315-1065/2008

Stadsledningskontoret kan, utifrån stadsbyggnadsnämndens sammanställning av inkomna synpunkter och yttranden avseende Översiktsplanen, konstatera att frågor kring klimatpåverkan väcker stort intresse.

Stadsledningskontoret anser att översiktsplanens kopplingar till stadens energi- och klimatarbete bör framhållas. Stadens fastställande av det ambitiösa utsläppsmålet på 3 ton CO₂ till år 2015 lyftas fram samt stadens ambition att fastställa en ny åtgärdsplan för klimat och energi som sträcker sig till 2020.

Den av stadsbyggnadsnämnden framtagna energiplanen, dnr 315-1065/2008, underordnad översiktsplanen, bör i samband med att översiktsplanen godkänns också godkännas och därefter revideras med anledning av den antagna Översiktsplanen, den

regionala utvecklingsplanen RUFSS 2010, Stockholms stads miljöprogram 2008-2011 samt åtagandena i anslutning till stadens signering av Covenant of Mayors. Stadsbyggnadsnämnden ges därför i uppdrag att med utgångspunkt i föreliggande förutsättningar ta fram en reviderad Energiplan för Stockholm.

Stockholms riktlinjer för bostadsförsörjningen, dnr 316-1118/2007

I enlighet med lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar är varje kommun skyldig att ta fram riktlinjer för bostadsförsörjningen varje mandatperiod. Bostadsförsörjningslagen ger kommunerna stor frihet att själv avgöra inriktning och ambitionsnivå för sina planeringsinsatser. I samband med budget för 2007, 2008, 2009 och 2010 har Kommunfullmäktige beslutat att gällande riktlinjer, antagna 2005, ska anses gällande till dess att den nya översiktsplanen antagits. I samband med antagandet av föreliggande översiktsplan föreslås således den av stadsbyggnadskontoret och exploateringskontoret framtagna riktlinjen antas.

RESERVATIONER M.M.

Stadsbyggnadsnämnden

Reservation anfördes av Teres Lindberg m.fl. (S) enligt följande

att stadsbyggnadsnämnden beslutar att peka ut Bromma flygfält som ett viktigt stadsutvecklingsområde och att i huvudsak godkänna kontorets förslag, samt att därutöver anföra följande:

Övergripande

Vi står i bakom de stora dragen och inriktningen på kontorets förslag till översiktsplan för Stockholm. Det är viktigt att översiktsplanen har en så bred enighet som möjligt.

Stockholm är fantastiskt! Men stockholmarnas förutsättningar är mycket olika. Vi kommer från skilda bakgrunder och befinner oss i skilda situationer i livet. Många är stressade och jobbar hårt för att pussla ihop livets alla krav, med arbete, resor, familj och fritid. Många av oss är oroade för att vi saknar arbete, bostad eller inflytande över våra liv och vår stad. Vi stockholmare vill ha bra jobb till skälig lön. Vi vill kunna bo bra och välja mellan hyresrätt, bostadsrätt, villa och radhus till en rimlig kostnad. Vi vill ha bra förskola och skola till barnen, och en bra äldreomsorg. Vi vill känna oss trygga när vi går ut och handlar eller går på bio. Vi vill ha en rimlig resväg till jobbet och inte mer trafik än att vi slipper bli sjuka. Om vi blir sjuka vill vi ha en bra sjukvård. Det är många frågor som ställs på sin spets i Stockholm. Därför måste också utgångspunkten för planeringen vara frihet, jämlikhet och solidaritet. På de fundamenten vill vi bygga och utveckla framtidens Stockholm. Drömmen om ett Stockholm för alla måste vara utgångspunkten när vi tar fram en ny översiktsplan.

De kommande åren ser vi en stor inflyttning och befolkningstillväxt i Stockholm. Detta är något som vi bejakar. Men det är viktigt att se till att staden har kapacitet och förutsättningar att klara av det, inte minst i form av bostadsförsörjning och tekniska verksamheter. Vi vill se ett tydligare fokus på Stockholm som en del av Mälardalsregionen. I det perspektivet vill vi också se att det finns ett uttalat ansvarstagande för bostadsbyggandet på regional nivå.

Vi vill att ett barnperspektiv ska genomsyra och att socio-ekonomiska konsekvensanalyser ska finnas med vid all stadsplanering. Vidare bör tillgänglighet för funktionsnedsatta bör finnas med som en viktig planeringsinriktning.

Stockholms byggnadsordning kommer att tas separat. Det är oklart vilka regler som ska gälla innan den nya ordningen är på plats. Här behövs ett klagörande.

Bromma flygfält

Bromma flygfält ska läggas ner och området bör pekas ut som ett viktigt stadsutvecklings-område. Bromma flygplats består av över 140 hektar mark i en attraktiv del av Stockholms kommun. Fältet skulle kunna bli ett fantastiskt och attraktivt område för bostäder, rekreation och ny infrastruktur. Området bör projekteras för bostäder, i varierad upplåtelseform. Vi ser gärna att området får en tydlig milöprofilering.

Det finns flera anledningar till varför Bromma flygfält är direkt olämplig.

För det första handlar det om miljön. Vi vet att flygtrafik inte är ett klimatvänligt transportsätt och därför i möjligaste mån borde ersättas av andra transportsätt. Det nuvarande avtalet bidrar inte med några incitament för staten att minska klimatfarliga utsläpp.

För det andra handlar det om säkerhetsrisken. Man kan aldrig prata bort säkerhetsrisken med en flygplats mitt i en tät stadsmiljö.

För det tredje handlar det om näringslivet och vad som är bäst för Stockholm i den internationella konkurrensen. Vi har allt att vinna på att stärka Arlanda som nav för flygtrafiken i vår del av Europa. Bromma är inte lösningen för Stockholm. Bromma är inte en del i internationellt nav, utan bidrar istället till att splittra upp trafiken till Stockholm.

Stockholm – staden på vattnet

Båtar är en naturlig del av en stad som Stockholm. Vi vill att båtlivet fortsätter att leva och utvecklas. Tanken med att använda vattnet för transporter bör förstärkas ytterligare. Stockholm har stor potential att kunna ha vattenburna transporter av både gods och trafikanter. Vi behöver dock effektivisera uppställningsplatserna på vintertid. Ofta ger dom ett mycket skräpigt intryck som skapar otrygghet. Tex skulle man kunna använda strandparkeringar som uppläggningsplatser. På det viset skulle man kunna nyttja strandlinjen under årets alla dagar samtidigt som strandparkeringarna fyller en funktion även på vinterhalvåret.

Ett starkt näringsliv och utbildningssystem

I den internationella konkurrensen är kunskap och kompetens det allra viktigaste för Stockholm. Vi måste fortsätta att satsa på forskning och utveckling och investera i kunskap och livslångt lärande. Hälften av landets alla lärosäten ligger i Stockholms län. Just nu utökas utbildningsplatserna men det tillskapas

inga nya boenden. Det behövs en strategi för framtida studentbostäder och forskarbostäder.

En socialt sammanhållen och levande stad

Ska vi klara att bryta den allt accelererande segregationen och jämna ut klyftor mellan människor så behövs en mycket större medvetenhet i beslutsfattandet och i byggnadsprocessen. Det behövs ett mycket medvetet arbete och analyser i planeringen av socioekonomiska konsekvenser. Vid all planering måste frågor som upplåtelseformer, inkomster, sysselsättningsgrad, barns skolresultat, befintliga bostadsstorlekar osv. analyseras noga.

Tydliga satsningar bör göras på att göra Stockholm till en mindre segregerad och mer sammanhållen stad. Man bör i planeringen tillse att grupper som har svårt att hävda och etablera sig på bostadsmarknaden, tex. personer med låga inkomster och unga, ges en möjlighet att bo i Stockholm.

Det bör planeras för levande stadsmiljöer i hela staden, tex. genom att öka de lokala arbetstillfällena, se till att det finns fungerande lokala centrumbildningar med god närservice, samt samlingslokaler och mötesplatser. Det är också viktigt att planera för en god offentlig service överallt. I planeringsarbetet bör ytterstadens förutsättningar särskilt belysas.

Idrott, rekreation och attraktiva grönområden

I takt med att stockholmarna blir fler ökar också behovet av idrotts- och rekreationsytor. Vi behöver ta om hand och utveckla områden som Kyrkhamn och Eko-park syd. De gröna kilarna måste värnas och nya idrottsanläggningar komma till stånd. Därutöver behövs ett aktivt underhåll av densamme. Folkhälsoaspekter borde också på ett tydligare sätt vägas in i stadsplaneringen. Cykelstråk borde finnas med på ett tydligare sätt.

Ett modernt transportsystem och hållbart resande

Bra kollektivtrafik lösningar måste komma först när vi planerar nya bostadsområden. Större satsningar bör göras på kollektivtrafiken, den är i nuläget underdimensionerad. Tunnelbanan ska förlängas till Karolinska Institutet i och med utbyggnaden av Norra Stationsområdet. Därutöver vill vi trycka extra på vikten av Spårväg Syd.

Bostadsförsörjningen i en växande stad

Det räcker inte med att marknadens intresse vara det som avgör huruvida vi får blandade upplåtelseformer eller inte. Det behövs en aktiv markpolitik för att få till stånd en förändring.

Nya energilösningar och tekniska försörjningssystem

Vi vill se en särskild översyn på hur man kan utveckla och effektivisera stadens terminalområden. Med modern teknik skulle hanteringen kunna förbättras avsevärt. Samtidigt så behövs reserver för godstransporter som också skulle kunna bidra till mer miljövänligare och färre frakttillfällen. I texten nämns att det ska finnas citynära omlastningsytor. Dessa måste pekas ut.

En stad rik på upplevelser och kulturhistoriska värden

Hela staden måste leva. Fortfarande läggs ett för stort fokus på innerstaden. De allra flesta stockholmare bor trots allt i ytterstaden och människor behöver värden också i sin närmiljö. Tillgången och möjlighet till människors möten är mycket viktiga i detta sammanhang. Plats för människors möten både spontant och organiserat är av yttersta vikt. Utan samlingslokaler så dör föreningslivet.

Miljö och säkerhet i en tät storstad

Många av stadens bostadsområden är utsatta för höga bullernivåer som enkelt skulle kunna åtgärdas med modernare lösningar för att sänka ljudnivån. Det behövs en ny strategi för hur vi kan förbättra befintliga boendemiljöer genom bullerdämpningar.

Reservation anfördes av Maria Hannäs (V) enligt följande

att stadsbyggnadsnämnden beslutar att i huvudsak godkänna utställningsutlåtande för Stockholms översiktsplan samt anför följande:

Den täta staden

Vänsterpartiet eftersträvar en tät, funktionsintegrerad stad där det som människor behöver av arbete, utbildning och fritid finns i området där de bor. För att bygga vidare på den täta staden ska nya hus vara flerbostadshus och inte småhus. Enfamiljshus leder till en utspridd stad som är svår att försörja med bra kollektivtrafik. Det råder stor bostadsbrist i Stockholm och småhus bidrar inte till en tillräcklig bostadsproduktion. Endast i undantagsfall skall nya områden med enfamiljshus prövas i en planprocess.

Vi vill motverka långa pendlingsresor och minska behovet av transporter. Vi ser att det i Översiktsplanen finns en ambition att nå en hållbarare stadsstruktur men att det också framförs förslag som motverkar den täta, funktionsintegrerade staden. Förbifart Stockholm är det tydligaste exemplet.

Förbifart Stockholm

Förbifart Stockholm sägs byggas för att knyta ihop Stockholms södra och norra regionhalvor. Om det är syftet skulle en spårbunden kollektivtrafiklinje vara

den mest kostnadseffektiva och miljövänligaste satsningen, inte en sexfilig motorväg. Om målet är att de som bor i Skärholmen ska kunna arbeta i Kista och tvärtom så är återigen en kollektiv förbindelse den bästa lösningen. Vi är inte positivt inställda till så långa resvägar utan vill att stadens övergripande strategi ska vara att bygga blandade områden med bostäder och arbetsplatser, inte att underlätta arbetspendling. Vi menar att Förbifart Stockholm egentligen är en exploateringsled, med vägen vill den borgerliga majoriteten i Stadshuset öppna upp tidigare oexploaterade områden för bostadsbebyggelse. Den politiken motverkar den täta staden och leder till ökat bilberoende då de nya områdena ligger glest och blir svåra att försörja med spårbunden kollektivtrafik.

Bygget av Förbifart Stockholm innebär oerhört stora naturingrepp, en 21 kilometer lång motorväg varav 16 kilometer i tunnel kräver både arbetstunnlar, avstjälningsplatser och utrymme för arbetsfordon vilket kommer leda till enorm ödeläggelse i närheten av vägbygget. Vägen kommer sedan att bli en mycket effektiv barriär och innebära buller, höga partikelhalter och giftiga avgaser för människor som vistas på och i dess närhet.

Förbifart Stockholm är ett vansinnesprojekt, inte bara miljömässigt utan även ekonomiskt. De beräknade 27 miljarderna som vägen kommer att kosta anser vi ska läggas på att bygga ut en heltäckande, funktionell och miljösmart kollektivtrafik – tillgänglig för alla i Stockholms län. Vi ifrågasätter med rätta den samhällsekonomiska kalkylen som pekar på att Förbifart Stockholm är ett vinstdrivande projekt. Förbifart Stockholm kommer att öka trafikarbetet i regionen, öka utsläppen av klimatförändrande gaser och minska restiderna marginellt eftersom även nya vägar korkas igen av köer. Vi anser att hela Översiktsplanen tyvärr står och faller med Förbifart Stockholm – med Förbifart Stockholm kommer aldrig Stockholmsregionen kunna utvecklas till en hållbar region och Stockholm stad aldrig bli en stad i världsklass eller förtjäna utmärkelsen Europas miljöhuvudstad 2010.

Socialt sammanhållen och levande stad

I kapitlet om en socialt sammanhållen och levande stad står följande:

Den servicestruktur som utvecklades i ytterstaden under efterkrigstiden har med tiden blivit allt svårare att upprätthålla och i delar av staden är det lokala serviceutbudet begränsat. Detta avspeglas i undersökningar av invånarnas upplevelse av servicen i sin stadsdel. Stockholms stads ambitioner att främja de lokala centrumen och att öka kundunderlaget genom kompletteringsbebyggelse har varit betydelsefull, men tycks inte ha haft en bestående påverkan på denna utveckling.

Vi menar att denna utveckling dels kan förklaras genom medvetna satsningar på externa köpcentrum. De externa centren är ofta storskaliga och erbjuder oli-

ka sorters butiker och inriktningar, de är dock placerade i periferin och svåra att nå utan bil. De uppmuntrar genom sin struktur till stora inköp en gång i veckan eller några gånger per månad, inte till små inköp varje dag som ofta blir fallet om butiken finns i bostadsområdet.

Stadens möjlighet till påverkan på utbud och service i befintliga centrum-
läggningar är i det närmsta obefintligt i och med försäljningen av Centrum-
kompaniet. Vi vill se en utveckling av levande lokala centrum med en god
blandning av service, kommers och kultur. Vi ser gärna att förortscentrum pro-
filerar sig på ett område t ex Second hand-butiker, musikbutiker och konsertlo-
kaler, barnartiklar och verksamheter för barn etc.

Tvärförbindelser

Vidare anser vi att nya kollektiva tvärförbindelser som t ex. Spårväg Syd och
förlängningen av tvärbanan från Alvik till Solna och Kista är nödvändiga för att
även stadens förorter ska kunna utvecklas och nå god tillgänglighet. Ett hållbart
resande måste vara grundbulten i Stockholms Översiktsplan och i dag är det
kollektiva spårförbindelser som lämnar de minsta ekologiska avtrycken. En
fortsättning av spårväg Syd mellan Skärholmen mot Skarpnäck som av många
föreslås i samrådet om Söderortsvisionen, måste på sikt komma till stånd, inte
minst för att underlätta arbetsresorna i söderort.

Staden ska verka för hållbara kollektiva transporter och satsa på sammanhäng-
ande cykelbanor och säkra cykelparkeringar. Det ska vara lätt att vara klimat-
smart i Stockholm. Tillgängligheten mellan stadens förorter måste bli bättre och
vi anser att överdäckningar av trafikleder är den viktigaste åtgärden, inte att
bygga bort grönområden som finns mellan stadsdelar och förortscentrum.

Vänsterpartiet anser att nya E18 vid Tensta, Hjulsta och Rinkeby skulle ha lagts
i tunnel. Nu har vägen börjat byggas med två planerade överdäckningar. Vi an-
ser att hela vägen måste däckas över men att överdäckningarna inte får leda till
ytterligare en barriär mellan bostadsområdena och Järnafältet.

Gröna kilar

Stockholms gröna kilar ska bevaras och inte naggas i kanten. Tas grönyta i
anspråk vid bostadsbebyggelse ska en *riktig* grönkompensation göras, det inbe-
griper inte trygghetsskapande åtgärder med städning och ny belysning på när-
liggande parkvägar eller upprustning av närliggande grönområde. Ianspråksta-
gen grön yta ska ersättas med ny grön yta. Vi vill se att följande naturreservat
blir verklighet snarast:

- Årstaskogen och Årsta holmar
- Rågsveds friområde
- Kyrkhamn - Lövsta

- Norra Djurgården
- Södra Djurgården
- Älvsjöskogen
- Fagersjöskogen
- Lillsjön

Staden ska även verka för att övriga gröna kilar skyddas med naturreservat. Stadens gröna kilar måste tillgängliggöras för invånarna genom överdäckningar av trafikleder och borttagande av otrygga områden. Det behövs även skyltar och informationstavlor och gärna ett postutskick till alla stadens invånare med information om närområdets grönområden, sport- och fritidsfaciliteter, kulturverksamheter etc. De gröna kilarna och de sammanhängande stråken som finns mellan många stadsdelar skall ses som en resurs för befolkningen i området och inte som en barriär. Ofta uppfattas de gröna stråken som otrygga av dem som inte bor *just* där, och av dem som bor *just* där uppfattar stråken och grönområdena som en stor tillgång i närmiljön, och är många gånger ett viktigt skäl att man bosatte sig där man gjorde.

Bostäder

Staden har ett ansvar att bygga bra, billiga och miljösmapta bostäder. De lärdomar som framkommit i stadens miljöprofilerade projekt måste tillämpas i all byggnation. Det behövs fler hyresrätter, alla har inte möjlighet att låna pengar till att köpa en bostad och unga och låginkomsttagare missgynnas av en bostadsmarknad med bostadsrätter. Vänsterpartiet vill framförallt prioritera, billiga och energieffektiva hyresrätter till unga. Vi vet att den nuvarande borgerliga majoritetens vilja till blandande boendeformer bara är tomt prat, Stockholms innerstad är på väg att bli landets mest segregerade bostadsområde. Det måste byggas nya hyresrätter för att kompensera den omfattande ombildning och utförsäljning som skett.

Vänsterpartiet säger nej till all ombildning, i innerstad som ytterstad. Vi ställer inte upp på den borgerliga majoritetens prat om människors vilja till boendekarriär. De flesta i innerstaden som köpt sin hyresrätt när möjlighet till ombildning fanns, har tjänat stora pengar på affären. Pengar som inte tillhör dem utan alla de som med skattemedel byggt upp allmännyttans bestånd. Vi lastar inte enskilda individer som fått möjlighet att tjäna pengar eller göra bostadskarriär men menar att staden aldrig skulle ha tillåtit en sådan total utdumpning av gemensamma tillgångar till enstaka individer. Utförsäljningen omöjliggör också flyttkedjor i samband med att en nyproducerad hyresrätt blir inflyttningsklar – det finns helt enkelt nästan inga billiga, äldre hyresrätter kvar i stadens centrala delar och i närförorter.

Vidare omöjliggör den allt mer ökande trafiken byggandet av nya bostäder. Vi är skeptiska till Stockholmsmodellen där avsteg från riktvärdena för buller kan göras under vissa förutsättningar. Buller måste bearbetas vid källan och biltrafiken måste minska. Det gäller inte minst de områden som planeras att byggas ut i närheten av Bromma flygplats.

Stadens byggnadsordning

Stockholms byggnadsordning är ett helt nödvändigt planeringsunderlag för den nya översiktsplanen och skall enligt Vänsterpartiets synsätt vara en del av planen. Vi anser inte att stadens byggnadsordning ska revideras utan att den utgör ett mycket bra styrdokument som i huvudsak skall följas. Byggnadsordningen är till god hjälp i såväl planarbete och bygglovsprövningar.

Tillgänglighet

Tillgänglighet för funktionsnedsatta är ett övergripande mål för staden i och med stadens handikappolitiska program som antagits av kommunfullmäktige. I förslaget till Översiktsplan behandlas frågor som handlar om tillgänglighet, i denna bemärkelse, alltför svagt. De borde vara en klar planeringsinriktning *hur* målen skall nås.

Risker

Riskbedömningar som gäller översvämningar, enligt det s.k. Översvänningsdirektivet borde bättre ha belysts i planen. Det gäller inte minst Slussenområdet, men även där planering av vattennära bebyggelse redan pågår, som t.ex. vid Hammarby sjöstad, Henriksdalshamnen Liljeholmskajen och Lilla Essingen. Stockholm kommer aldrig klara en framtida 2 meters vattenhöjning med nuvarande riktlinjer för byggnation vid vatten.

Jämställdhets- och barnperspektiv

Vi efterfrågar ett tydligt barnperspektiv i översiktsplanen. Vi menar att barnperspektivet måste genomsyra all stadsplanering. En stad som är bra för barnen är bra för alla. Barn måste ha tillgång till bostadsnära grönsatser. Det räcker inte med en lekpark utan barn måste få leka i naturen. Det är inte hållbart att bygga igen varenda grön plätt i hela staden, det måste finnas både sammanhängande grönsatser och små grönområden vid bostadsområdena. Barn behöver vidare säkra förskole- och skolvägar. Trafikseparerade passager där barn kan cykla och gå utan att riskera att skadas i trafiken. Förskole- och skolområden måste också bli säkra ur trafiksynpunkt. Föräldrar som lämnar eller hämtar barn med bil utgör oftast den största faran. Vi vill införa bilfria zoner omkring stadens förskolor och skolor och uppmuntra barn och föräldrar att gå eller cykla till skolan. Vi är skeptiska till det ökade utbudet av privata förskolor och skolor. De föräldrar som inte väljer den närmaste förskolan eller skolan till sitt barn bidrar till ökat resande och ökade utsläpp. Ska Stockholm bli en långsiktigt håll-

bar stad måste staden satsa på bra kommunala förskolor och skolor i varje stadsdel och stadsdelsområde.

Vi efterfrågar också ett tydligare jämställdhetsperspektiv i Översiktsplanen.

Utredningar visar att kvinnor åker mer kollektivt än män. Män har oftast färre stopp på sina resor medan kvinnor avbryter resan flera gånger för inköp, hämtning/lämning av barn och fritidsaktiviteter. För att kvinnors resande ska uppvärderas och förbättras krävs en storskalig satsning på kollektivtrafiken. Översiktsplanen innehåller flera lovvärda satsningar på kollektiva transportmedel men nuvarande borgerliga majoritet i Stockholm och Riksdagen satsar större delen av planerade infrastrukturinvesteringar på vägar. Översiktsplanen kommer aldrig att bidra till ökad jämställdhet i kommunen om inte kollektivtrafiken utökas.

Strategiska områden

Av de strategiska områden som föreslås i appendix finns bl.a. Gullmarsplan och Årstafältet. Vänsterpartiet anser inte att Årstafältet skall länkas samman som det beskrivs i förslaget. Vi vill att Årstafältet skall bli den landskapspark som det tidigare beslutats om. Bebyggelse kan ske på Årstälänken, i områden vid Årsta partihallar samt i det så kallade Årstastråket när kraftledningen lagts under jord.

Gullmarsplansområdet kan på många sätt göras attraktivare, men en bebyggelse mellan Hammarby sjöstad och Gullmarsplan vid Koleraparken är otänkbar.

Vänsterpartiet anser att en överdäckning av Nynäsvägen mellan Gullmarsplan och Globen är helt nödvändig för att förbättra bullersituationen för de boende och knyta ihop Globen med Skärmarbrink. Vi vill på sikt se en utredning av ytterligare överdäckning av Nynäsvägen för att läka ihop det sår som vägen skapat i hela Enskede. En överdäckning skulle möjliggöra attraktiva bostadsområden och parkstrukturer med säkra gång- och cykelbanor.

Det förutsättningslösa arbete som föreslås bedrivs när det gäller Snösätraområdet mellan Farsta och Högdalen måste fokusera på att förstärka ett sammanhängande attraktivt grönområde. Aktiviteterna vid Bråtegränd ska snarast avvecklas och området inlemmas i grönstrukturen. Om en koppling av bebyggelse mellan Högdalen och Älvsjö efterfrågas bör denna ske genom överdäckningar av Magelungsvägen och inte i grönområdet.

Reservation anfördes av Cecilia Obermüller (MP) enligt följande

att stadsbyggnadsnämnden beslutar att återremittera ärendet enligt följande:

- 1) Ej godkänna föreslagen översiktsplan och utställningsutlåtande
- 2) Återremittera planen för kompletteringar och ändringar innan godkännande och antagande.
- 3) Ta fram olika visioner som utgångspunkt för Stockholms utveckling. Demokratiskt förankrade alternativa visioner till vision 2030 måste tas fram
- 4) En utvärdering av öp 99 bör fortfarande genomföras.
- 5) De 4 strategiernas inriktning ändras enligt nedanstående
- 6) De två uppdragen som föreslås har felaktig inriktning och fokus
  - Byggnadsordningen och dess förhållningssätt skall vara en del av översiktsplanen och behöver inte omarbetas
  - Stockholms grönstukturkarta i befintlig form ska utgöra del av översiktsplanen (fokus i uppdraget föreslås nu vara människan, inte utgångspunkten natur och en långsiktigt hållbara grönstruktur)
- 7) Den strategiska hållbarhetsbedömningen bör vara del av översiktsplanen
- 8) Karta till översiktsplan skall göras tydlig och läsbar, tyngdpunkter, sambanden/stråken måste konkretiseras bättre.
- 9) Antalet tyngdpunkter bör bli färre.
- 10) Program för stråket Högdalen – Farsta ska inte ingå i arbetet med översiktsplan utan hanteras som separat ärende.
- 11) Förbifart och Östlig förbindelse tas bort ur översiktsplanen
- 12) Bromma flygfält skall bibehållas som ett viktigt stadsutvecklingsområde
- 13) Barnperspektivet måste arbetas in i hela dokumentet
- 14) Demokratiaspekterna behöver stärkas i framtida planarbete
- 15) Stadsbyggnadsnämnden ger kontoret i uppdrag att efter bearbetning och komplettering åter ställa ut förslaget till Stockholms översiktsplan, innefattande samtliga bilagor som skall utgöra en del av kommande öp .
- 16) Vidare arbeta in synpunkter enligt nedanstående och anföra följande

Övergripande

Översiktsplanering handlar om helhetssyn, långsiktig markanvändning, resurshushållning och demokrati. Utan att vara juridiskt bindande definierar Översiktsplanen mycket av grunderna för hur planärenden i stort skall hanteras juridiskt. Översiktsplanen styr starkt hur vår hembyggd gestaltas i framtiden för våra barn, barnbarn och kommande generationer.

Stockholm är en av världen vackraste städer och det gäller att långsiktigt värna detta.

Vi har stadens charm och god livsmiljö som etableringsfaktor och lockar till oss fler och fler boende och besökare. Staden växer och det är viktigt med målet om en tät integrerad stad vars struktur ger underlag för utbyggnad av kollektiv-

trafik och inte ökat bilberoende. Vi har ännu så länge ett världsrykte som miljöstad. För detta arbete behövs långsiktiga strategier för att behålla grönska, öppna vatten, ett vackert stadslandskap, en god livsmiljö för medborgarna och ett framåtsyftande arbete med miljöanpassat byggande och en bra infrastruktur.

Tidigare översiktsplaner har genom tidigare breda och demokratiska förankringsprocess stor tyngd som verktyg för en långsiktig markhushållning. Detta bör inte äventyras. En strategisk översiktsplan som nu föreslås, där man sedan arbetar med tematiska tillägg och sektoriella planer, tappar helhetsperspektivet och långsiktigheten man bör sträva efter. Denna nya typ av strategisk översiktsplan duckar för målkonflikterna och lämnar över problemen till senare skede.

Alla bilagor och appendix etc har en oklar status och bör i stället inkluderas i översiktsplanens huvuddokument .

Då detaljplaneprocessen i ökad utsträckning, i statliga utredningar, föreslås vila på och botten i den antagna översiktsplanen är det oerhört viktigt att inte öp blir ett konjunkturstyrt dokument, en amöba. Det är oerhört viktigt att tillämpa programskede i planarbetet. Ju ”lösare” översiktsplanen är utformad ju mer programarbete behövs. Arbete med områdesprogram för helhetsgrepp är önskvärt En utvecklad områdesplanering mellan översiktsplan och detaljplanenivå är bra för att inkludera medborgarna och även omvänd planprocess bör tillämpas överallt där så går.

Fortfarande kvarstår obalansen, i nu föreslagen öp, mellan vägtrafik- och kollektivtrafiksatsningar och den starka kritiken mot ny bebyggelse i grönmarksområden.

Ta fram olika scenarion / visioner för Stockholms utveckling

Visionen och visionsarbetet som ska ligga till grund för kommande översiktsplan måste ske med bred förankring hos medborgare, näringsliv, föreningar, intresseorganisationer, myndigheter och olika instanser . Vision 2030 borde inte ensamt ha fått utgöra grund för den kommande översiktsplanen, fler scenarion behövs. Målbilden i 2030 är inte Stockholmnarnas. Vision 2030 är i mångt i konflikt med att skapa en miljömässigt hållbar stad och står även klart i konflikt med att uppnå stadens klimatmål. Det borde ha gets möjligheter för annat än visionen ”Stockholm en stad i världsklass”. Är detta medborgarnas vision om sitt framtida Stockholm? Att sätta Stockholm på Kartan? Snarare vill de flesta nog ha en bra stad att leva i, för sig själv och sina barns vidkommande.

Nämnden vill att man ger olika scenarion för hur det framtida Stockholm kan te sig. Först måste vi gemensamt bestämma vilket Stockholm vi vill se i framtiden, sedan kan man diskutera medlen, vägarna att uppnå detta.

Miljöpartiet vill se ett hållbart socialt och miljömässigt Stockholm där vi samtidigt som vi utvecklar och värnar den gröna infrastrukturen skapar bra boendemiljöer för alla Stockholms människor oavsett bakgrund och ursprung.

En utvärdering av ÖP 99 bör göras

Det kanske hade varit bättre är att enkom aktualitetspröva översiktsplanen igen än att hasta fram en ny ÖP som får en bristfällig demokratisk förankring

Den nu gällande Översiktsplan 99, är en god grund att stå på för stadens framtida utveckling. Givetvis bör dock arbetet fortsätta för att ta fram en välförankrad ny översiktsplan. Efter omarbetning och kompletteringar kan arbetet fortskrida för att kunna anta denna.

Underlaget behöver ändras, bearbetas samt kompletteras inför utställning

Kollektivtrafiksatsningar måste ges förtur före utbyggnad av nya vägar. Därför kan inte en hållbar framtida utveckling innehålla planering av Förbifart Stockholm och Österleden.

Förbifart Stockholm kommer enligt all samlad konsekvensanalys att innebära ökad personbilstrafik. Om Stockholmsförhandlingen genomförs, där bland annat Förbifart Stockholm ingår, så kan vägtrafiken i regionen komma att fördubblas till 2030. De resurser som nu avsätts för Förbifarten och som i praktiken kommer att stimulera till ökat bilanvändande behöver ombudgeteras till utbyggnad av spårtrafik. Det behövs en prioritering av kollektivtrafik på bekostnad av vägbyggen.

Framsynta massiva kollektivtrafiksatsningar är nödvändiga. Våra vattenvägar och målpunkter / kajlägen även utanför innerstaden måste tas med i planeringen.

Det övergripande målet måste vara miljömässig hållbarhet, det är och förblir grunden för vår överlevnad och den ekonomiska tillväxten måste hålla sig inom den omfattningen att målet om hållbar utveckling ej äventyras.

Fokusområden och stråk får inte komma i konflikt med klimat- och miljömål eller skada stadens gröna infrastruktur.

Frimärksplaneringen i många av våra välplanerade förorter behöver bromsas nu och en tillväxt i utpekade stadsutvecklingsområden är däremot att förordas. För-

orten kan inte alltid på ett bra sätt omvandlas till tät blandstad utan att förlora sina kvalitéer. Det blir inte innerstad som resultat, utan enkom sönderbyggd förort. Kompletteringar som görs måste ske med varsamhet och i sann dialog med befolkningen.

Bromma flygplats och dess kringområden kan inte framgent få blockeras. Planering för en klimatneutral stadsdel bör utpekas i översiktsplanen.

Årstafältet skall bli ett aktivitetsfält och inte exploateras.

Arbetet med inrättande av naturreservat skall fortsätta i enlighet med öp99.

Underlaget behöver kompletteras. Här är några av de viktiga frågeställningar utöver byggnadsordningen och grönstrukturkartan som måste arbetas in i underlaget och en kommande ny översiktsplan (ej rangordnade).

- Vattenvägarna – kollektivtrafik på vatten här finns en enorm utvecklingspotential och ett alternativ till annan typ av transport och dyra infrastruktursatsningar ska tydliggöras och även målpunkter utanför innerstaden skall tas med.
- Klimatpåverkan är en genomgripande frågeställning i stadsplaneringen, men den är sparsamt berörd – (infrastruktur, bostadsbyggande, energiplanering, vattenhushållning etc) en robusthet i systemen måste planeras in i öp
- Arbeta med Stockholms ekologiska infrastruktur och ekologiska hänsynstaganden måste utökas. Den stadsnära oerhört värdefulla naturen skall skyddas, planeras och skötas. Fortfarande finns ett föråldrat synsätt i relation till närnaturen i planeringen. Bakåtsträvandet har dessutom accelererat i och med denna översiktsplan som innebär ett paradigmskifte i exploateringen och synen på grönmark.
- Nya naturreservatsbildningar saknas helt såsom, Årstaskogen, Rågsveds friområde, Majrosskogen, Älvsjöskogen, Kyrkamm-Lövsta- Riddersvik, m.fl. Ekopark syd borde givetvis också finnas i en ny öp.
- Kulturmiljöfrågor och skydd är fortfarande styvmoderligt behandlat.
- Förortens kvalitéer med, luft, ljus, närnatur och relativ tystnad måste värnas.
- Hälsofrågor med buller, dålig luftkvalité, strålning mm måste tas på allvar.
- Samband med grannkommunerna behöver ytterligare utvecklas med mer av kopplingar på ömse sidor om kommungränser.
- Rejäla framsynta kollektivtrafiksatsningar är nödvändiga
- Hur ska vi nå vår stolta målsättning om att vara bäst på tillgänglighetsfrågor?
- Hamnar/Terminalområden/ godstransporter på spår /kommunaltekniska områden vad ska vi ha kvar, vad ska bort, vad ska vi skapa?

- Verksamhetsområden – det talas vackert om funktionsblandning men i verkligheten trängs ständigt verksamhetsområden undan av bostadsbyggande. En öppen inriktningsdiskussion krävs. Målkonflikterna måste adresseras.
- Renhållning och kretsloppsperspektivet behöver få tydligt utrymme och strukturer
- Friluftsliv och koloniområden är frågor som inte behandlats tillräckligt utförligt

De 4 strategiernas inriktning ändras

Stockholm är en liten, mycket vacker och charmig stad i norra Europa. Skönheten ligger i samspelet mellan den naturgivna topografin, stadsbebyggelsen, vattnet och grönskan. Detta är vår främsta tillgång. Självbilden i vision 2030 är skev och därmed strategierna.

Deras gemensamma nämnare är att exploatera grönområden i Stockholm. Detta måste ändras.

Att den enda vägen till hållbar stadsutveckling skulle vara den täta staden har ifrågasatts. (se t.ex. Karin Bradleys forskning) hela livet i den täta staden bygger på att man kan resa därifrån. Stockholms innerstads- och medelklassens befolkning reser på fritidsresor, till sommarstugor och långresor och firar knapast sin midsommar i Vasaparken. I förorten däremot är andelen resandet lägre och där används befintliga grönområden vid Valborg och andra helger. En förtätning i förorten kan ge samma nackdelar som innerstadens med buller och exploatering men behöver inte alls ge dess fördelar i form av service och kultur.

Byggnadsordningen

Byggnadsordningen och dess förhållningssätt skall vara en del av kommande ÖP.

Den visar på ett mycket bra sätt på vilka befintliga värden vi bygger den framtida staden. Med byggnadsordningen som grund tillvaratas historik, kulturmiljö och stadens nuvarande kvalitéer. Den skall utgöra en del av översiktsplanen, inte ett bearbetat senare tillägg.

Kartan

Visserligen är det bra att översiktsplanen är ett strategiskt dokument men detaljeringsgraden är viktig. Karta och samrådsunderlag är mycket ungefärliga och imprecisa. I enlighet med (PBL) plan och bygglagen skall planens innebörd och konsekvenser kunna utläsas utan svårighet. För att människor ska kunna skapa sig en uppfattning kring den faktiska planeringen och för att kunna ta ställning till den kommande nya översiktsplanen, behövs betydligt bättre kartmaterial.

Antalet tyngdpunkter bör minskas

Prioriteringar bör göras bland tyngdpunkter i ytterstaden. Stadens investeringar måste styras och väljas.

Bromma

Bromma flygplats med 140 hektar mark i ett centralt läge i staden bör givetvis utvecklas till en funktionsbandad miljösmart ny stadsdel. Det finns många skäl till varför Bromma är direkt olämpligt som flygfält. Det är bl.a. klimatfrågan, omfattande bullerstörningar av flyget samt transporterna till flygplatsen och säkerhets- samt riskfrågor.

Barnperspektivet

Barn- och ungdomsperspektivet saknas fortfarande. Det är deras framtida stad. En stad utformad för barn, är en bra och hälsosam stad för alla medborgare.

Demokratiaspekterna behöver stärkas

Våra medborgare är inte motborgare. Det är för de människor som nu lever i Stockholm samt nya medborgare och framtida generationer vi vill utveckla staden. Vi ska göra det med människorna inte ”mot” dem. Processen och det demokratiska förankringsarbetet måste utvecklas. Föreningar, näringsliv, allmänhet (i synnerhet barn och ungdomar) och intresseorganisationer borde ha fått vara delaktiga redan under visionsarbetet. Trots att synpunkterna som inkommit i samrådet varit omfattande och oerhört många personer engagerat sig i bl.a. skyddet av grönområden har detta inte lett till förändringar i materialet. Inriktningar och strategier är redan låsta och möjligheten till påverkan tycks mycket begränsad. Var tog Ålborgkonventionen och Agenda-21 tänkandet vägen?

Den strategiska hållbarhetsbedömningen bör vara del av översiktsplanen

Den fanns i samrådsunderlaget - var tog den vägen?

Övergripande angående underlaget

Oro finns att hälsa, grönstruktur, integration, barnaspekter, vattenvård, kulturmiljö, tillgänglighet, klimatfrågor m.m. tonas ner då de är svagt uttryckta i 2030 dokumentet. Vision 2030 innehåller även ett tydligt paradigmskifte, tidigare uttrycktes klart i byggnadsordningen och grönstrukturkartan att vår park- och naturmark inte skulle exploateras, nu raderas denna ambition ut, förorter ska byggas ihop och lite hänsyn tas till kulturmiljöaspekter.

Målet om en fossilbränslefri stad blir svårt att uppnå. Med den regionala prognosen om dubblad trafikmängd till 2030. Det framgår inte hur denna konflikt ska hanteras.

De fokusområden som utpekats kan rymma mycket, men mycket tydlig är ändå tillväxtfixeringen, mer än att se till en långsiktig hållbarhet för vårt när-samhälle och vår värld.

Hur denna sparsmakade öp även skall ersätta riktlinjer för bostadsförsörjning är tveksamt.

Stockholm staden på vattnet

Kollektivtrafik på vattnet är tidigare nämnt. Strandskyddet och skydd av naturmarksstränder är väsentligt. Fokusområdet - Ett Stockholm "på" vattnet, som väl ändå borde vara "vid" vattnet kan lätt bli ett "i" vattnet om man vägrar att inse vad klimatförändringarna kan innebära för Stockholm. Arbetet för bättre vattenkvalitet behöver förstärkas i Stockholm.

Bra är att Mälarens vattenskyddsområde och EU:s ramdirektiv för vatten nu omnämns, vilket måste få direkta effekter i kommande planarbete.

Ett starkt näringsliv och utbildningssystem

Staden måste värna befintliga företag-, terminal- och kommunaltekniska områden. Det går inte att planera bostäder inom och i direkt anslutning till områdena om arbetsplatserna ska behållas. Aktivt arbete bör ske för att avkontoriserat innerstaden och skapa utrymme för mer arbetsplatser i förorterna. Det måste fokuseras mer på småföretagarnas villkor i staden. Centrumanläggningar är inte alltid det bästa. Lokala centrum i olika stadsdelar måste få möjlighet att utvecklas. Albanoområdet inom Nationalstadsparken bör vikas för institutionernas framtida behov, inte planeras för service och bostäder.

En socialt sammanhållen och levande stad

En medveten aktiv satsning måste göras för att förbättra och rusta upp ytterstaden i samverkan med befolkningen. Behov och önskemål ska styra processen. Stora vinster kan göras i energieffektivisering av miljonprogramsområden. Mer lokaler för företag måste skapas och det finns stort behov av samlingslokaler för alla boendes behov och aktiviteter för ungdomar.

Service måste finnas i alla stadsdelar och skall inte bara koncentreras till t.ex. Kista eller Skärholmens centrum.

Idrott rekreation och attraktiva grönområden

Fokusområdet –"Miljö och Hälsa" visar på tydliga konflikter.

En startegisk miljöbedömning har gjorts samt en miljökonsekvensbeskrivning, dessa dokument visar att vi behöver ändra inriktning i öp för att i större utsträckning få till stånd ekologiska hänsynstaganden. Det är när de stora riktlinjerna för användning av mark- och vattenområden tas som bedömningar av

samhällsnytta kontra miljöhänsyn och hälsoaspekter ska göras. Konsekvenser av olika inriktningar ska belysas med ett helhetsperspektiv där hållbar utveckling bör vara ledstjärnan.

Storleken har betydelse...Att bevara naturmark skall tydligt innebära beslut om bevarande över tid, t ex som naturreservat el dyl. Eventuell exploatering av obebyggda mark- och vattenområden ska kompenseras så att likvärdiga ekologiska tjänster bevaras i närområdet, vilket är den formulering som fanns i stadens miljöprogram 2002-2006. Det behövs indikatorer som klart och tydligt visar hur mycket grönmark som försvinner i samband med exploateringsprojekt. För den ekologiska infrastrukturens funktion är bevarandet av sammanhängande grönstråk och även storleken av betydelse

BUS- programmet bör tas in som ett viktigt planeringsunderlag . Reservaten ska fortsätta avsättas i enighet med öp 99 och den övriga gröna infrastrukturen värnas och utvecklas. Det är även dags att bilda Ekopark syd. Arbetet bör startas. Nationalstadsparken ska respekteras och utvecklas med kultur- och naturvärden som utgångspunkt.

Folkhälsoaspekter borde också på ett tydligare sätt vägas in i stadsplaneringen och friluftslivet samt kolonistugeområdena är knappt ens omnämnda. I takt med att Stockholmarna blir fler ökar behovet av idrotts- och rekreationsytor.

Ett modernt transportsystem och hållbart resande

Prioriteringen är A och O. Spårbunden kollektivtrafik, kollektivtrafik på vatten och utbyggda cykelbanor är det som måste prioriteras. Nya områden skall från första början förses med högklassig kollektivtrafik.

Bostadsförsörjning i en växande stad

I takt med att Stockholm växer så måste vi också inse att stockholms kommun inte själva kommer att klara bostadsförsörjningen. Det behövs ett regionalt ansvarstagande för densamma där länets samtliga kommuner är med och bidrar med bostäder i olika upplåtelseformer. Avkontorisering av innerstaden bör planeras. Hushåll med begränsade ekonomiska möjligheter skall stödjas och planeringen måste prioritera dessa grupper.

Nya energilösningar och tekniska försörjningssystem

Med fler och ihållande värmeböljor måste staden planera för att hantera kylning av offentliga lokaler och bostäder samt bygga bostäder så att de utöver att vara energisnåla även klarar av att kylas utan stor energiåtgång. Programmet för miljöanpassat byggande bör åter införas av staden..

En stad rik på upplevelser och kulturhistoriska värden

Byggnadsordningen skall in i översiktsplanen. Stadssilhuetten värnas.

Miljö säkerhet i en tät storstad

Dagvattenhanteringen är inte tillräckligt bra och behöver adresseras i stadens framtida planering. Bullerfrågan är en av de viktigaste hindren för ett gott stadsbyggande. Källan dvs trafiken av olika slag måste minskas. Det behövs en ny Strategi för hur vi kan förbättra befintliga boendemiljöer genom bullerdämpningar.

Konkret angående underlaget

- 3:12 - områden ska utökas för vissa av våra trädgårdsförstäder / villastäder för att skydda dem från rivning och överexploatering
- Bromma flygplats skall börja planeras för bostäder och verksamheter
- Årstafältet ska bli en landskapspark i enlighet med antagen detaljplan.
- Naturreserveatsbildning av - Årstaskogen, Älvsjöskogen, Riddersvik-Kyrkhamn, Rågsveds friområde, Majroskogen, Norra och södra Djurgården m.fl.
- Gubbängsfältet ska förbli fält
- Nynäsvägen bör överdäckas om detta stråk ska utvecklas. Vad "Nynästråket" dock innebär är oklart Sträckan längs Nynäsvägen från Blåsut och söderut kan knappast utvecklas mer (utom arenan med omgivningar) och stadsbebyggelse längs Nynäsvägen söder om Sockenvägen är inte önskvärd.
- Alla nybyggen bör vara energieffektiva och helst passivhus. Det äldre bostadsbeståndet behöver byggas om och miljöanpassas.
- Området längs Magelungsvägen mellan Farsta och Högdalen kan ges en mer "urban karaktär". Spårväg syd bör genomföras, men för att inte klyva Ekopark Syd mitt itu får inte området mellan Högdalen-Fagersjö exploateras för mycket..

Demokrati

Den demokratiska processen ges allt mindre utrymme i stadens planering och nämnden finner detta mycket otillfredsställande. I sin iver att förkorta planprocessen tillmötesgår i hög grad byggbranschen men tappar bort vem man utformar staden för, nämligen människorna.

Stadsbyggnadskontorets ambitionsnivå är oftast hög men arbetet undergrävs av nedskärningar Personalen är starkt decimerad om man jämför med 10-15 år tillbaka . Planprocessen måste kvalitets och demokratisäkras då den håller på att bli riktigt usel i Stockholm. Det krävs dock resurser för att kunna genomföra goda planprocesser.

Nu används i allt högre utsträckning enkelt planförfarande och man undviker att hålla programsamråd, eller gör normalt planförfarande där man hoppar över programsamrådet, med hänvisning till just öp.

Andra instanser och invånarna ges allt mindre tid och möjlighet att få insyn och kunna påverka planprocessen. Nästan oavsett vad som förs fram i denna krympta samrådsprocess och oavsett hur många medborgare som för fram argument så körs de över och stämplas som särintressen. Det enda sättet att försöka hindra okänsliga, dåliga eller skadliga projekt blir att överklaga. Fler JO-anmälningar görs mot tjänstemän och frustration hos medborgare leder även till mer obehagliga situationer.

Den process som är tänkt att säkerställa de boendes medinflytande över sin närmiljö åsidosätts i allt större utsträckning. Byggherrarna och exploitörer får oerhört mycket inflytande med en försvagad förvaltning, en förvaltning som måste kunna värna det allmänna och stadens övergripande intressen. Nu tvingas förvaltningen i mångt arbeta reaktivt. Detta är inte samhällsekonomiskt vettigt. En öppen dialog med invånarna är bättre för att åstadkomma en sansad och demokratisk process i planärenden.

Svensk fastighetsrätt kan redan idag beskrivas som konfiskatorisk och den svenska lagstiftningen ger vid jämförelse med annan internationell lagstiftning ett svagt skydd åt enskilda personer kontra starka exploitörer eller det ”goda” samhället.

Att i detta skede introducera en rullande översiktsplanering baserad på sektoriella frågor är synnerligen olämpligt. Sedan hänvisar man i värsta fall till en hastigt ändrad översiktsplan för att motivera enkla planförfaranden eller att inget programarbete behövs. Det är djupt oroande att översiktsplaneringen kan bli ett instrument styrt av tillfälliga politiska nycker och starka sektoriella aktörer. Översiktsplanen riskerar bli en ogripbar och svårförstådd amöba som snabbt kan ändra inriktning.

Öppna nämndmöten, en öppnare planprocess och omvänd planprocess med mer av demokratisk insyn behövs. Det är dags att öppna upp för invånarna, intresseföreningar och även barn och ungdomar måste få inflytande över stadens utveckling. Det som förs fram från Stadsdelsnämnderna måste ges mycket större tyngd i bedömningarna. Nu har handläggningen ändrats och ytterligare urholkat stadsdelsnämnderna som remissinstans i planärenden. Ärenden sänds till stadsdelsförvaltningen och det är inte självklart att den politiska nämnden får yttra sig i planärendet.

Att arbeta med områdesplanering och då speciellt med omvänd planprocess kan vara ett bra sätt att förankra framtida projekt. Detta visade sig i Kärrtorpsområdet, där arbetet mottogs med stort lokalt intresse och planerna sedan kan antas på ett smidigare sätt.

Särskilt uttalande gjordes av Cecilia Obermüller (MP) enligt följande

Miljöpartiets vision och grunder till en översiktsplan

Miljöpartiet vill se ett hållbart socialt och miljömässigt Stockholm där vi samtidigt som vi utvecklar och värnar den gröna infrastrukturen skapar bra boendemiljöer för alla Stockholms människor oavsett bakgrund och ursprung. Bostäder till rimliga boendekostnader ska skapas för alla.

Vi vill:

- Bygga bostäder som fler har råd med, hyresrätter och lägenheter för ungdomar, Här måste vi använda stadens allmännyttiga bostadsbolag. Det kommunala planmonopolet och markanvisningsstrategier är verktyg som ska användas.
- Energieffektivt byggande – ska ske på riktigt!
- Stockholm ska vara en barnens och ungdomarnas stad En stad som är bra för barnen är bra för alla.
- Placera nya bostäder kollektivtrafiknära så att vi skapar ett bilsnålt samhälle. Bilismen tar stora ytor och samhällsresurser i anspråk, bilutrymme kan bli cykelbanor, tomter, trottoarer, park och ger möjlighet att bygga en tätare stad. De största barriärerna i staden är vägarna.
- Bygga ut kollektivtrafiken på land och vatten och ordna bra sammanhängande cykelvägar.
- Vi vill att demokratin stärks i planprocessen inte försvagas som nu sker. De boende ska inkluderas i planeringen av nya bostäder i befintliga områden
- Ta ett helhetligt långsiktigt ansvar för stadens utveckling och följ därför översiktsplan och byggnadsordningen.
- Sätta upp tydliga mål för tillgången på närlatur: Alla Stockholmare ska ha gångavstånd till en park eller grönområde. Från alla hus ska synas träd eller grönska. Alla förskolor och skolor ska ha tillgång till lek på grönmark.
- Inga bostäder ska placeras i rent hälsovådliga lägen, med alltför höga bullervärden eller partikelhalter innan insatser för att minska buller- och partikelkällorna har gett resultat.
- Slå vakt om stadens allmänningar, (torg och mötesplatser) Utrymmet mellan byggnaderna är lika viktigt som själva husen för att skapa bra miljöer.
- Värna Stockholms stränder och speciellt de få kvarvarande naturstränderna

- Planera för ett levande city med avkontorisering, där befintliga hus och hustak används mer för nya bostäder.
- Blandade upplåtelseformer och planera in fler mötesplatser så gynnas integrationen.
- Släpp fram spjutspetsteknik för miljön i fler nya stadsdelar och starta planerna för ett helt koldioxidneutralt bostadsområde på Bromma flygfält

God bebyggd miljö

Stockholm skall utgöra en god och hälsosam livsmiljö som medverkar till en god regional och global miljö. Naturvärden och kulturvärden skall tas till vara och utvecklas. Kulturella värden värnas som t.ex. i byggnader som Lindgården och Aspudsbadet och stadsområden som t.ex. Rödabergsområdet. Modern arkitektur ska uppmuntras. Men ett modernt uttryck behöver inte alltid vara samma sak som en hög byggnad. Högre hus kan byggas där så passar, t.ex. i Kista och Värtanområdet.

Programmet för ekologiskt byggande ska förnyas och åter användas i staden.

Hållbar infrastruktur för naturen i Stockholm dvs skydd av större värdefulla områden och även de viktiga närnaturområdena i staden. Värdet av ekosystemtjänster måste in i planeringsunderlagen. Vi vill inrätta minst 5 nya naturreservat

Tillgänglighet

Särskild vikt skall läggas på att staden är tillgänglig för funktionshindrade. Vid nyproduktion är nämndernas handikappråd en resurs, vars rekommendationer är vägledande. Krav på basanpassning skall införas.

Trygghet

Byggandet skall inriktas på att skapa levande miljöer, bl a genom att skapa mötesplatser. Stadsbilden ska inbjuda till gemenskap. Detta innebär att Stockholms byggnadsordning respekteras och att byggandet präglas av mänsklig skala.

Långsiktig hållbarhet

En tät stad har många miljömässiga fördelar. Social, ekonomisk och miljömässigt hållbar utveckling innebär bl a att byggandet inriktas på att bilberoendet minskar. En inriktning är därför att bygga utmed gamla och nya kollektivtrafikleder. Kommande klimatförändringar måste bli en del av en hållbar framtida planering.

Respekt för och satsning på gemensamhetsytor

En levande, trygg och ekologiskt uthållig stad ställer krav på gemensamhetsytor. Därför är exempelvis idrottsytor, parkmark och grönmark av särskild vikt i planeringen. Ianspråktagandet av sådan mark skall därför regelmässigt resultera i en ersättning som både är kvalitetshöjande och/eller samtidigt innebär en förstärkning av grönstruktur och spridningskorridorer totalt sett. Fullmäktiges tidigare beslut om ”att i planeringen verka för att det framtida byggandet i möjligaste mån sker på redan exploaterad mark och inte på parkmark eller i värdefulla grönområden” skall följas.

Funktionsblandning

Bostäder, arbetsplatser och service skall blandas. Serviceunderlaget kan förstärkas i lokala centra, bl a genom varsamma kompletteringar med bostäder. Även kommunaltekniska områden, hamnar och arbetsplatsområden behövs för att staden ska fungera och vara levande.

Integration

Stadsbyggandet inriktas på funktionsblandning och blandning av upplåtelseformer. Social och kommersiell service utjämnas mellan områden. Stockholms mångkulturella karaktär ska ges möjlighet att återspeglas i stadens stadsbyggande och planering.

Demokrati

Medborgarinflytandet skall stärkas i planeringen. Det folkliga deltagandet i planeringen skall stärkas, bl a genom att besluten förs närmare människorna. Öppna nämndsammanträden skall prövas. För att underlätta och höja intresset för deltagande, ska mer än ett utställningsförslag tas fram som underlag för både allmänhet och nämnd och temaseminarier skall kunna hållas.